Waldemar Antoni Kozłowski

Wychowanie Fizyczne
i
Przysposobienie Wojskowe
w Chełmie i w powiecie chełmskim
w latach 1918 – 1939

\

- książkę dedykuję żonie Marii i dzieciom z podziękowaniem za cierpliwość dla mojej bezinteresownej i pracochłonnej pasji autorsko – wydawniczej -

Chełm 2020

„Cokolwiek Ojczyzny się tyczy
Od niepamięci uchronić”

Statut Towarzystwa Przyjaciół Nauki 1800

© **Copyright by Waldemar Antoni Kozłowski**

Projekt okładki : Waldemar Antoni Kozłowski

www.waldemarkozlowski.pl

Google : Waldemar Antoni Kozłowski

Redakcja tekstu : Anna Zofia Kozłowska

Opracowanie zdjęć, grafika – Jacek Witold Kozłowski

Wydawca : AUTOR

Drukarnia: F.U.H. J.M. Bakun
ul. Lwowska 13 H
22-100 Chełm
NIP 563 129 76 38

ISBN : 978 – 83 – 933759 – 0 – 2

Spis treści :

Od Autora …….4

Wprowadzenie…….…….....5

Rozdział I –
Wychowanie Fizyczne w Chełmie w latach 1918-1939……..10

Rozdział II –
Przysposobienie Wojskowe w Chełmie w latach 1918-1939…….25

Rozdział III –
Wychowanie Fizyczne i Przysposobienie Wojskowe
w Chełmie i w powiecie chełmskim w latach 1918 -1939……..37

Zdjęcia i afisze…….……61

Bibliografia…….…….65

Od autora

Komitet Obchodów 600-lecia nadania Praw Miejskich dla Chełma **(1392)**, wydał z tej okazji ***w* 1994 r.** ***książkę mojego autorstwa pt:*** **Dzieje kultury fizycznej na ziemi chełmskiej. Była to moja pionierska pozycja książkowa (i pierwsza)**. Obejmowała bogaty materiał źródłowy-faktograficzny, tu pokazały się wątki dotyczące **Wychowania Fizycznego i Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego w Chełmie w II RP (1928-1939).** Jak się później okazało, jednym z najważniejszych źródeł wiedzy o działalności **WF i PW w Chełmie** były lokalne gazety: ***„Zwierciadło" 1923-1932 i „Kronika Nadbużańska" 1933-1939*** **– właściwie w tym czasie w całości niedostępne.**

W 2008 r. wydałem kolejną swoją książkę pt.: ***Sport w organizacjach paramilitarnych na ziemi chełmskiej w latach 1918-1939,*** **(to poprawione moje wydanie z *2001 r.: pt. Organizacje paramilitarne o charakterze sportowym na terenie Chełmszczyzny w okresie międzywojennym 1918-1939),*** a w niej szersze dzieje **WF i PW w Chełmie**. Z wielu dostępnych informacji źródłowych jakie napotkałem do tej chwili, ta wersja którą przedstawiłem w tej pozycji książkowej, miała być najpewniejsza – jak się później okazało nie była kompletna **(właściwie nie z mojej winy i niepotrzebnie pośpieszyłem się – ale jako autor mogę zawsze do tego tematu wrócić rozbudowując go).**

Pod koniec 2009 r. (podczas ciągłej penetracji) natrafiłem na brakujące czasopisma i materiały źródłowe dotyczące właśnie działalności **Wychowania Fizycznego** i **WF i PW w Chełmie** ***(dopiąłem swego i skompletowałem wszystkie numery „Zwierciadła" i „Kroniki Nadbużańskiej").*** Przeprowadziłem powtórną analizę materiału, kwerendę wszystkich źródeł – uporządkowałem i poprawiłem wszystkie fakty **(nie musiałem prosić o łaskę innych od których dostawałem okrojone informacje, teraz miałem je wszystkie).** W związku z zaistniałymi nowymi faktami, postanowiłem wydać osobną książeczkę pt: **Wychowanie Fizyczne i Przysposobienie Wojskowe w Chełmie w latach 1918 – 1939 a wiernych czytelników za to wszystko przepraszam. Jest to dokumentacja faktów, co czyniła Chełmska władza w tym zakresie i co było udokumentowane w prasie lokalnej.**

Wiedzę o działalności Wychowania Fizycznego i WF i PW w Chełmie z tego okresu, zgłębiłem też w prywatnych archiwach współtwórców tego ruchu min.: ***Kazimierza Pawła Janczykowskiego (1888-1972), Bolesława Zygmunta (Kruczka)-Wirskiego (1900-1972) i Jana Grzeli (1905-1996).***

Szczątkowe informacje znajdują się też w zasobach ***Archiwum Państwowego w Lublinie Oddział w Chełmie (APLOCH), patrz: Akta miasta Chełma.***

Wprowadzenie

Wybitny pedagog Stanisław Konarski ***(1700-1773)*** prekursor czasu oświecenia po upadku czasów saskich – pijar i reformator, szczególną uwagę zwracał na patriotyczne i obywatelskie wychowanie. W założonym przez siebie w Warszawie dla młodzieży szlacheckiej ***Collegium Nobilium*** ***(1740-1832)*** wprowadził w Polsce po raz pierwszy poza naukami ogólnymi **ćwiczenia cielesne** w postaci: ***fechtunku, jazdy konnej i tym podobne umiejętności*** **kawalerom przystojne.**

Znaczący nacisk na wychowanie fizyczne kładziono również w **Szkole Rycerskiej**, czyli **Korpusie Kadetów** ***(1765-1795)*** której wychowankami byli min **Tadeusz Kościuszko, Julian Ursyn Niemcewicz** oraz generałowie **Jakub Jasiński i Karol Otton Kniaziewicz.**

Komisja Edukacji Narodowej ***(1773-1794),*** **pierwsze w Europie Ministerstwo Oświaty,** do której należeli wybitni przedstawiciele oświecenia: **Hugo Kołłątaj, Ignacy Potocki, Grzegorz Piramowicz,** dużo uwagi poświęcała – **nauce o zachowaniu zdrowia i edukacji fizycznej.**

Do prekursorów wychowania fizycznego w Polsce należał także **Jędrzej Śniadecki** ***(1768-1838)***, wybitny przyrodnik, lekarz, filozof i pedagog. Tworząc nowy system wychowania młodzieży kładł nacisk na **ćwiczenia cielesne.** Wydał podręcznik pt. **„O fizycznym wychowaniu dzieci”** ***(1805).***

Duży wkład w rozwój wychowania fizycznego i sportu w Polsce wniosło **Polskie Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” –** a szczególnie w kształceniu sprawności fizycznej młodzieży, służącej do walki wyzwoleńczej – ***stając się organizacją paramilitarną.***

Idea powszechności wychowania fizycznego w XIX stuleciu znalazła potężnego sojusznika w środowiskach militarnych. Wiązało się to z rewolucją w armiach, jaka dokonała się w tym wieku poprzez wprowadzenie obowiązku służby wojskowej dla młodzieży męskiej. Okazało się niebawem, że rekruci często przedstawiali fatalny stan zdrowia, co właściwie dyskwalifikowało ich jako żołnierzy. Zaalarmowany tym stanem rzeczy korpus oficerski zwracał na to energicznie uwagę władzom oświatowym. Zażądano zwiększenia godzin wychowania fizycznego w szkołach a niezależnie od tego do szkolenia rekrutów włączenia tzw. gimnastyki wojskowej (musztry itd.) w celu wykształcenia sprawności niezbędnej w służbie.

Na podobnym podłożu wyrósł angielski skauting, którego początkowym celem było przysposobienie młodzieży do wojskowej służby w koloniach, zwłaszcza w zakresie wywiadu i łączności ***(ang. Scout - przeprowadzić rekonesans).*** Twórca tej organizacji Generał Robert Baden-Powell ***(1857-1941)*** nadał temu ruchowi charakter systemu pedagogicznego, którym objęta została młodzież obu

płci w wieku od 8 do 17 lat. Istotną i nader atrakcyjną cechą tego ruchu było wyprowadzenie młodzieży z miast na łono natury i organizowanie wędrownych obozów, prowadzonych przez samych skautów. Celem było nie tylko zdobycie umiejętności poruszania się w różnorodnym terenie, ale także opanowanie takich sprawności, jak gotowanie, szycie, widza sanitarna itp., aby móc samemu sobie radzić w różnych okolicznościach. Skauting doskonale więc wdrażał od dziecka młodzież do samodzielnego życia, uczył śmiałości w podejmowaniu decyzji, sprawności fizycznej, wiary w siebie, a także cnót społecznych, wyrabianych przez wspólne życie w gromadzie w warunkach możliwie zbliżonych do natury.

Dzięki swym wartościom pedagogicznym, zorganizowany w **1908 r.** ruch skautowy szybko zakorzenił się także w innych krajach, z pewnymi modyfikacjami uwarunkowanymi właściwościami narodowymi, w **Polsce już od 1910 r. w postaci w Harcerstwa.** W popularyzacji tego ruchu wielką rolę odegrały Międzynarodowe Zloty Skautów zwane „Jamboree" ***(wesoła zabawa)***. Na jednym z takich Zlotów w **1920 r.** generał Robert Baden-Powell został obwołany Naczelnym Skautem Świata, a ruch ten, mimo wielu trudności w wielu krajach do dziś zachował żywotność.

Zagadnienie obrony państwa we współczesnych społeczeństwach przestało być kwestią obchodzącą wyłącznie czynniki wojskowe. Polska w latach zaborów w szczególności, wskutek swego położenia i warunków geograficznych musiała przyswoić sobie doktrynę, która by umożliwiała całemu narodowi przygotowanie się do obrony kraju, zagrożonego ze wschodu i zachodu.

Działalność i rozwój Polskiej Organizacji Wojskowej a przede wszystkim **Związku Strzeleckiego** skupiającego w swych szeregach obywateli przysposobionych do obrony państwa, stanowiło zagadnienie, walki z okupantem, wyzwolenie i przyłączenie do macierzy okupowanych terenów.

Organizacje takie jak: Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół", Związek Harcerstwa Polskiego, Polska Organizacja Wojskowa i Związek Strzelecki posiadały wspaniałą rozbudowaną sieć organizacyjną a życie w nich tętniło codzienną pracą wychowawczą, obejmując coraz szersze kręgi zainteresowań społecznych, w których wychowanie obywatelskie, wychowanie fizyczne i przysposobienie wojskowe stało się koniecznością.

Marszałek Polski i Wódz Naczelny Józef Piłsudski ***(1867-1935)***, twórca i przywódca: Polskiej Organizacji Wojskowej, Legionów Polskich i Komendant I Brygady, wielki patriota i przywódca ruchu wyzwoleńczego, tworząc te organizacje dobrze wiedział, jak ważną rolę odgrywa sprawność fizyczna i stan zdrowotny społeczeństwa. Kładł duży nacisk na uniwersalne wykształcenie młodzieńca, żołnierza i członka każdej organizacji paramilitarnej. **Dlatego** też wprowadził szczegółową strukturę dowodzenia tymi organizacjami, z której

wynikało, że miłość do ojczyzny, patriotyzm, siła fizyczna, karność i posłuszeństwo, decydowały o sile narodu i ducha armii.

Z organizacji paramilitarnych tzw. „Piłsudczyków”, najbardziej rozbudowaną i zmilitaryzowaną był **Związek Strzelecki**. Podobną strukturę posiadała Polska Organizacja Wojskowa. Pod względem organizacyjno-administracyjnym **Związek Strzelecki** dzielił się ogólnie na: oddziały, powiaty i okręgi. Za zgodą Wodza Naczelnego i Zarządu Głównego, **Strzelcy** mogli należeć do określonych organizacji takich jak: ***Polska Organizacja Wojskowa, Związek Legionów, Straż Pożarna, Liga Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej i Urzędów Powiatowych Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego.***

Inspekcję podstawowej jednostki ***(w górę)*** drużyny strzeleckiej obejmującą dyscyplinę i wyszkolenie mogli przeprowadzać: Prezydent, Zwierzchnik Sił Zbrojnych oraz poszczególni komendanci od najważniejszego – główny, okręgowy, pod-okręgowy, obwodu, powiatu, kompanii i oddziału.

Poleceniem Wodza Naczelnego i Rozkazem Zwierzchnika Sił Zbrojnych oraz Zarządu Głównego na każdej imprezie organizowanej przez władze paramilitarne poszczególnych organizacji ***(chodziło o imprezy sportowo-wychowawcze)***, powinni byli być zaproszeni przedstawiciele władz wojskowych, państwowych, samorządowych i szkolnych w celach propagandowych i wychowawczych w osobach: Dyrektor Okręgowego lub Powiatowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego, Dowódca Oddziału Kompanii, wojewoda, kurator, starosta oraz przedstawiciele i członkowie lokalnych komitetów Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego i delegacja młodzieżowa. Wszystkie aspekty zdrowotności, higieny i bezpieczeństwa ćwiczących jak i występujących na pokazach i zawodach sportowych powinny być zabezpieczone przez inspektorów i lekarzy odpowiedzialnych.

W związku z rozwojem życia sportowego młodzieży potencjalnych obrońców ojczyzny z osobistej inicjatywy Marszałka J. Piłsudskiego na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 stycznia 1927 r. powstał Państwowy Urząd Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego.

Dla sprawnego działania Urzędów Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego, powstała Rada Naukowa Wychowania Fizycznego obejmująca trzy ministerstwa: Spraw Wojskowych, Spraw Wewnętrznych oraz Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego – Przewodniczącym Rady został Marszałek J. Piłsudski.

W celu dalszego procesu militaryzacji strategicznych placówek państwowych oraz podnoszenia sprawności fizycznej i bojowej ich członków powstały: Kolejowe Przysposobienie Wojskowe i Pocztowe Przysposobienie Wojskowe.

Po odzyskaniu macierzystych ziem i dostępu do morza koncepcja J. Piłsudskiego prowadziła do społecznego odpowiadania za losy narodu i jego kultury. Dlatego też po wielu staraniach organizuje na wzór struktury **Strzelca**

na obszarze kraju Komitety: Ligi Morskiej i Kolonialnej i Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej.

System wszystkich organizacji w działaniu był podobny, lecz poruszał różne problemy sfery życia społecznego i obronnego i był skierowany przede wszystkim do młodzieży. J. Piłsudski wielki autorytet zawsze powtarzał – ***„że silny naród i silne społeczeństwo to zdrowo i patriotycznie wychowywana młodzież w duchu zdrowia, siły i kultury narodowej”.***

Państwowa Odznaka Sportowa

Przyznawana rozporządzeniem z dnia 27 czerwca 1930 r.

- *Do wychowania fizycznego mądrości kilka* -

Wychowanie fizyczne w szkole stanowi zorganizowany oraz odpowiednio ukierunkowany proces, który zmierza do osiągnięcia określonych celów. Na czoło zadań, ujmowanych perspektywicznie, wysuwa się niewątpliwie problem przygotowania wychowanka do pełni życia społecznego. Z tych względów treści programowe wychowania fizycznego należy nieustannie zmieniać. Dokonywanie zabiegów modernizacyjnych wymaga z jednej strony orientacji w tendencjach rozwojowych współczesnej cywilizacji, a z drugiej strony, biegłej orientacji w możliwościach adaptacyjnych człowieka i perspektywy przekształcania profilu motorycznego.

System wychowania fizycznego, poza lekcjami wychowania fizycznego obejmuje swym zasięgiem wiele elementów związanych z normami higieny szkolnej. Higiena szkolna ma w dziejach szkoły polskiej bogate tradycje ciągnące się przynajmniej od czasów Komisji Edukacji Narodowej. Na schyłku XVIII stulecia a także przez cały wiek XIX, wychowanie fizyczne było nierozłącznie związane z higieną. Koryfeuszami tego wychowania byli wybitni higieniści, tacy jak: G. Piramowicz, J. Śniadecki, H. Jordan, E. Piasecki, S. Kopczyński i inni.

Wychowanie fizyczne można określić, że jest „laboratoryjną stroną higieny". Jeżeli higiena zaleca hartowanie – wychowanie fizyczne praktycznie je realizuje; jeżeli higiena postuluje równowagę pomiędzy pracą umysłową i fizyczną – wychowanie fizyczne realnie przyczynia się do normalizacji dnia ucznia w myśl tego postulatu.

Współczesne wymogi higieny, miały na celu przeciwdziałać przestarzałej tradycyjnej higienie szkolnej obciążającej pamięć ucznia. W tym celu postawiono trzy podstawowe problemy – 1. Sprawę przeciążenia szklonego, 2. kwestie opieki lekarsko-higienicznej nad uczniami a więc instytucji lekarza szkolnego, 3. sprawę melioracji środowiska szkolnego.

*

Fundamentem kultury fizycznej każdego kraju jest szkolny system wychowania fizycznego. Świadome wychowanie fizyczne podporządkowane celom społecznym znane było już w Starożytności, traktowano je równoznacznie z wychowaniem sportowym i wojskowym. W Średniowieczu miało charakter klasowy i było tożsame z wychowaniem rycerskim. Nowożytne podstawy wychowania fizycznego powstały w epoce Odrodzenia i Oświecenia. Po II wojnie światowej obserwuje się narastającą tendencję wprowadzania do wychowania fizycznego zajęć sportowych różnych dyscyplin.

Poziom kultury fizycznej społeczeństwa w znacznym stopniu uzależniony jest od wiedzy, umiejętności i postaw tych, którzy społeczeństwo wychowują. Pedagog – z tytułu swego zawodu i pozycji społecznej – wywiera wpływ na rozwój i zdrowie młodzieży, na aktualny i przyszły styl jej życia, a w szczególności na jej obyczaj zdrowotny. Ponadto oddziałuje on na szersze środowisko, tak przez uczniów i rodziców, jak też z racji pełnienia licznych zazwyczaj funkcji społeczno-oświatowych.

Rozdział I –
Wychowanie Fizyczne w Chełmie w latach 1918-1939

Wychowanie Fizyczne
przy Państwowym Gimnazjum im. S. Czarnieckiego w Chełmie w latach 1918 – 1939

Wychowanie fizyczne dziewcząt:

Wychowanie cielesne to podstawa zdrowia. Wychowanie to w ściślejszym znaczeniu tego słowa obejmuje ćwiczenia cielesne, mające na celu harmonijny rozwój ciała i duszy w kierunku zdrowia, piękna i siły. Przez te ćwiczenia cielesne rozumiemy gimnastykę, poza tym gry i zabawy, sporty, wycieczki.

Od 1918 r. w Gimnazjum gimnastykę prowadził **Kazimierz Paweł Janczykowski** ***(1888 – 1972)*** był pierwszym w Chełmie wykwalifikowanym nauczycielem do nauczania wychowania fizycznego w szkole. Uczył chłopców w latach **1918 – 1933** i dziewczęta dodatkowo w latach **1918 – 1923 (do kl. III łącznie dziewczęta i chłopcy, a od kl. IV osobno, w tym czasie sala do gimnastyki – wychowania fizycznego sala gimnastyczna była duża i dobrze wyposażona).**

Od 1923 r. prowadził tylko chłopców do dziewcząt były zatrudnione nauczycielki **:** Maria Fortuńska ***(od 1923 r.)***, Julia Haglówna ***(od 1924 r.)***, Janina Chojnacka-Maciejewska ***(lata 1929-1931)***, Zofia Aleksandrowiczówna ***(lata 1931-1934)***, Maria Patrynowa ***(od 1934 r.)***.

Od 1924 r. lekcje gimnastyki w zespołach klasowych, jak również gry, zabawy i sporty, wprowadzono też kostiumy gimnastyczne.

W 1931 r. powstaje druga sala gimnastyczna dla dziewcząt ***(15 na 6 na 4 i 1\2 m)***, wyposażona w nowoczesne urządzenia **: drabinki szwedzkie, ławeczki, stołeczki duńskie, kraty, tramy najnowszej konstrukcji, skrzynie, kozioł, materace.**

Od 1934 r. szkoła nabywa nowy specjalistyczny sprzęt sportowy – rozwijają się pomyślnie żeńska lekkoatletyka, gry sportowe (siatkówka) i sporty, szczególnie biegi i skoki. Zespół żeński organizuje częściej zawody sportowe. Przeprowadza się próby na **Państwową Odznakę Sportową** dla dziewcząt. W zawodach międzyskalnych młodzież żeńska zdobywa pierwsze miejsca i bierze

udział w święcie sportu i w tańcach narodowych. Metodyczne lekcje gimnastyki odbywają się w sali, w dni słoneczne i pogodne na boisku szkolnym. Po zatem dla każdej klasy przeznacza się 2 godz.\ tyg., na gry, zabawy i sporty, które odbywają się na boisku szkolnym, położonym w parku. Boisko posiada bieżnię 100m, 2 skocznie, 3 place do siatkówki, koszykówki, kort tenisowy. Jedna aleja w parku przeznaczona jest na tor kołowy, pod murem biegnie tor saneczkowy zaopatrzony w platformę. W uzupełnieniu wychowania fizycznego w szkole odbywają się 10-min. codzienne ćwiczenia przedlekcyjne, prowadzone przez starsze uczennice, do tego krótkie ćwiczenia śródlekcyjne. Dziewczęta organizują-uczestniczą w różnych wycieczkach i wędrówkach wakacyjnych, uczestniczą też w różnych kursach i obozach.

Zarówno wychowawcy jak i rodzice zgodnie i w rozsądny sposób muszą dbać o środki, sprzyjające rozwojowi i zdrowiu dziecka, tj.: o światło, świeże powietrze, dostateczne pożywienie, hartowanie, czystość, ruch, rozrywki a wychowamy ludzi silnych fizycznie i o mocnym charakterze, pogodnych i posiadających radość życia. ****z kart historii kroniki szkoły tamtych lat.***

Wychowanie fizyczne chłopców :

Wychowanie fizyczne chłopców nie jest samoistną, odrębną dziedziną życia szkolnego. **Wychowanie fizyczne** jest czynnikiem wychowawczym i pozostaje z harmonii z celami wychowawczymi całej szkoły. Oprócz podstawowych zadań **wychowanie fizyczne** spełnia rolę zdrowotno-wychowawczą, dopomagając młodemu organizmowi w jego rozwoju fizycznym, przeciwdziała ujemnym wpływom życia codziennego, kształci charakter i rozbudza zamiłowanie do ruchu i współżycia z przyrodą. Środki jakimi osiąga się te cele, to są **ćwiczenia gimnastyczne, zabawy, gry, sporty, ćwiczenia i gry polowe oraz wycieczki.** Wycieczki uwzględnia się w planie i w połączeniu z innymi przedmiotami.

Wychowaniu fizycznemu chłopców są pomocne:

1 – sala gimnastyczna (czynna od 1919 r.) wymiary: 22x8x4.20 m.,

2 – szatnia gimnastyczna z umywalnią i szafkami na stroje,

3 – kąpielisko w oddzielnym budynku z natryskami i wannami,

4 – park o powierzchni 1,2 ha a na nim: boisko-lodowisko, boisko do lekkiej atletyki, 3-boiska do siatkówki, boisko do koszykówki, kort tenisowy oraz bieżnia i skocznia (w trakcie budowa stadionu sportowego).

W drodze rozwoju, młodzież dochodzi do opanowania takich gier jak: **dwa ognie, podaj dalej, kwadrant, palant, siatkówka, piłka graniczna, koszykówka, szczypiorniak i inne.** Młodzież sama i często organizuje różne zawody sportowe na terenie szkoły. Drużyna siatkowa chłopców odnosi zwycięstwo w eliminacyjnych z Krasnymstawem i Zamościem i tym samym uzyskuje prawo do wyjazdu na święto sportu do Lublina.

W celach rozwojowych-sprawnościowych uwzględniono do programu wychowania fizycznego chłopców następujące sporty:

1 – lekka atletyka : biegi, skoki, rzuty,

2 – sporty wodne : pływanie, wioślarstwo,

3 – sporty zimowe : saneczkarstwo, łyżwiarstwo, narciarstwo.

Sporty wodne zdobyły szybko wielką popularność, z powodu braku zasobów wodnych w Chełmie, ale dzięki staraniom K. P. Janczykowskiego i dyrekcji, urządzono szkolną wodną przystań nad Bugiem, dokąd młodzieży wyjeżdżała , aby doskonalić umiejętności pływania i kajakowania. Uczniowie korzystają też z pływalni-(basenu) Powiatowego Komitetu WF i PW przy ul. Lwowskiej w Chełmie.

Młodzież męska uprawia też wiele innych sportów mim. : **kolarstwo, tenis ziemny, hokej na lodzie i jazdę konno – *nauka jazdy konno była też obowiązkowa i prowadzona w szkolnym hufcu przysposobienia wojskowego.***

Z zamiłowania do sportów związanych z **łyżwiarstwem** powstała w gimnazjum grupa **jazdy figurowej na lodzie i drużyna hokeja na lodzie,** której renoma znana była na kresach – grupy te organizowały pokazy i turnieje.

Sprawy sportu strzeleckiego rozwijały się prężnie w gimnazjum, dlatego zbudowano na terenie szkoły **strzelnicę** i powstały **sekcje strzelecka z broni małokalibrowej i łucznicza.** Zaawansowana w strzelaniu młodzież brała udział we wszelkich zawodach strzeleckich organizowanych przez **Komendę PW i Związek Strzelecki.**

Uczniowie brali zawsze czynny udział w świętach sportowych szkolnych i w świętach **WF i PW.** Przy gimnazjum działało **Koło Sportowe –** które przygotowuje też młodzież męską do zdobywania odznaki **POS.**

Po Kazimierzu P. Janczykowskim (który zajął się geografią i turystyką, muzeum i badaniami przeszłości) wychowania fizycznego w gimnazjum do **1939 r. uczył Franciszek Krakiewicz.**

Komitet Wychowania Fizycznego przy Gimnazjum w Chełmie

W dniu 26 czerwca 1923 r. zorganizowany został z inicjatywy sędziego A. Tłuchowskiego Komitet Wychowania Fizycznego przy Państwowym Gimnazjum im. S. Czarnieckiego w Chełmie. Zarząd stanowili: A. Tłuchowski – przewodniczący, Walewski – zastępca, Frąckiewicz – sekretarz, Rubinson – skarbnik i lekarz Chomicki – członek zarządu.

Celem Komitetu było współdziałanie w wychowaniu fizycznym młodzieży w ogóle, zaś w szczególności utworzenia kąpieli przy Gimnazjum – Komitet przeprowadził też zbiórkę pieniężna na działalność. Wobec jednak zawiązaniu przy Gimnazjum Koła Rodzicielskiego, Komitet Wychowania Fizycznego na Walnym Zgromadzeniu w dniu **30 listopada 1923 r.** zlikwidował swoją działalność i przekazał wszelkie kompetencje właśnie Komitetowi Rodzicielskiemu – do dalszej działalności.

Zjazd Oświatowy w Chełmie

Chełm 8 – 9 grudnia 1923 r.

W związku z rocznicą ustanowienia **Komisji Edukacji Narodowej** w dniach **8 i 9 grudnia 1923 r.** odbył się w **Chełmie Zjazd Oświatowy –** było to wyróżnienie dla Chełma za walkę o niepodległość macierzy i oświatę narodową pod zaborem rosyjskim i skutkami rusyfikacji w tym degradacji biologicznej narodu polskiego**.**

W Zjeździe udział wzięło **152 delegatów** organizacji nauczycielskich, oświatowych i samorządowych z nadbużańskich powiatów: Chełmskiego, Tomaszewskiego, Krasnostawskiego, Hrubieszowskiego, Biłgorajskiego, Białej Podlaskiej, Zamojskiego, Włodawskiego, Konstantynowskiego, Kowelskiego, Lubomelskiego, oraz z Warszawy i z Lublina w tym delegaci z Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i Wojewody Lubelskiego. Biuro Zjazdu mieściło się w gmachu Gimnazjum w Chełmie.

W pierwszym dniu pierwsze posiedzenie plenarne o godz. 11 otworzył starosta Dębski jako reprezentant Sejmiku. Najważniejsze Referaty dotyczyły tematów: **- O zadaniach oświaty na terenach nadbużańskich,**

- Rola społeczna nauczyciela,

- Oświata pozaszkolna i jej formy,

- Analiza czynników siły społecznej.

Pierwszy dzień Zjazdu zakończyło ***(rozpoczęte o godz. 20.30)*** zebranie towarzyskie w gmachu Państwowego Seminarium Nauczycielskiego Męskiego w Chełmie.

W drugim dniu obradowały cztery komisje które opracowały szereg doniosłych dla spraw oświatowych i społecznych rezolucji uchwalonych na plenarnym posiedzeniu:

1 – Komisja Ogólna,

2 – Komisja Nauczycielska,

3 – Komisja samorządowa ,

4 – Komisja oświaty pozaszkolnej.

Zjazd kulturalno oświatowy w Chełmie – ***w oparciu o poszczególne Komisje w końcowej rezolucji ustala*** – powołać do życia **Radę Zjazdów** kulturalno oświatowych nadbużańskich powiatów jako organ stały – mający na celu budzenie ducha narodowego i organizację społeczeństwa polskiego na wspomnianych terenach. Zjazd uchwala monograficzne opracowanie terenów nadbużańskich. Zjazd wzywa organizacje społeczno – rolnicze do uzgodnienia swych prac na terenach mieszanej ludności. Wzywa społeczeństwo do czynnego udziału w pracy towarzystw oświatowych. Zjazd domaga się poparcia instytucji oświatowo – kulturalnych i zawodowo – gospodarczych przez Państwo i samorządy. Zjazd zwraca się do Sejmiku o stworzenie Związku Sejmików, celem prawidłowego rozmieszczenia sieci szkół zawodowych. Zjazd apeluje do Rządu, Sejmiku i Rad szkolnych o odpowiednie dotacje na odbudowę szkół

powszechnych. Zwraca się również do wszystkich Ministerstw o niewysyłanie na Kresy jednostek zdyskwalifikowanych. Zwraca uwagę czynników rządowych na antypaństwowe akcje posłów Ukraińskich. Zwraca się też z wezwaniem do stronnictw politycznych o stworzenie wspólnej platformy na terenie powiatów nadbużańskich i Kresowych. Określono całokształt spraw co szkoła powinna dać nauczycielowi i nauczyciel szkole i potrzeby Seminariów nauczycielskich na terenach nadbużańskich. Zjazd wzywa wszystkie powiaty, których delegaci brali udział w zjeździe, do urządzenia w ciągu najbliższych miesięcy podobnego zjazdu w obrębie swych powiatów.

Podsumowanie:

Zjazd miał charakter terytorialny, polski i społeczny. Wymienione tereny do uzyskania niepodległości Polski w 1918 r., były pod zaborem rosyjskim a władze carskie szczególnie dopuszczały się tu okrutnych metod rusyfikacji i chciały zgnieść wszystko co polskie w miastach i na zacofanych wsiach – dlatego było na wsiach dużo cerkiew i szkół cerkiewnych. Właśnie na tej zacofanej prowincji nowe władze polskie – miały w krótkim czasie odbudować polską – narodową kulturę i polskie szkoły wszystkich szczebli. I tu ważną rolę miał spełnić nauczyciel – w odbudowie wiedzy stanu zdrowotności i sprawności fizycznej uczniów. Pożądane było też urządzanie wycieczek z młodzieżą szkolną do kultowych środowisk polskości.

„Z". 1923 r. (nr 22. s.1.), (nr 24. s.1-2), (nr 25. s. 2).

W lutym 1924 r. na łamach **„Zwierciadła"** ukazał się cykl artykułów pt. ***„Wychowanie fizyczne a nasza szkoła",*** autor porusza ważny problem wychowania fizycznego, kto zorganizuje młodzieży warunki i boiska na których mogliby spędzić czas sportowo wolny od zajęć, itd. Czyni za to odpowiedzialnymi: Starostwo, Magistrat i Sejmik – i obywatele, aby znaleźć takie miejsce-teren w mieście – gdzie by młodzież mogła się wyszaleć – pod opieką pedagogów.

Rada Wychowania Fizycznego

Chełm – powołana 1 czerwca 1924 r.

Wiemy wszyscy jakie znaczenie posiada wychowanie fizyczne młodzieży szkolnej i pozaszkolnej, zwłaszcza dla wojska i jego gotowości bojowej. To też władze wojskowe zwróciły się do Starostwa z prośbą o stworzenie **Rady Wychowani Fizycznego**, która by całe życie sportowe miasta i powiatu chełmskiego ujęła w pewne celowe ramy i miała kontrolę jak istniejące stowarzyszenia gimnastyczne i sportowe działają i jakie wyniki daje ich praca. Oprócz tego w programie **Rady** leży również kwestia zdobywania potrzebnych

funduszów na cele sportowe wszystkich stowarzyszeń miasta i powiatu, które zajmują się sportem i gimnastyką.

Odbyło się też w gabinecie Starosty zebranie informacyjne składające się przedstawicieli: Starostwa, Sejmiku, poszczególnych stowarzyszeń sportowo-gimnastycznych, miejscowej prasy, przy współudziale delegatów wojskowych w osobach **kpt. Greszela** i **por. Matysa** – **Rada dostarczy też instruktorów wychowania fizycznego.** Interesującym było też sprawozdanie delegatów z poszczególnych stowarzyszeń gimnastycznych i sportowych z ich działalności – z których wynika, że tylko **harcerstwo** pracuje rzetelnie i może się poszczycić dobrymi wynikami. Inne towarzystwa jak **Strzelec** ***posiadający 12 oddziałów w powiecie i 1 w Chełmie*** dzisiaj jest zupełnie nieczynny. Tak samo wychowanie fizyczne **Sokoła** od pewnego czasu poważnie bardzo szwankuje. Dzisiaj zaś ćwiczenia się nie odbywają, gdyż **Sokołowi** wymówiono salę z powodu nieodpowiedniego zachowania się członków ćwiczących na sali.

Zadaniem Rady będzie czuwać aby tego rodzaju rzeczy nie mogły mieć miejsca. Nie lepiej przedstawia się sprawa wychowania fizycznego w szkołach, niektóre nie posiadają nawet sali gimnastycznej. Pierwszym i najważniejszym zadaniem **Rady,** będzie urządzenie boiska i wielkiej sali gimnastycznej.

Wybrano Komitet Rady Wychowania Fizycznego:

Starosta Dębski – Przewodniczący,
dyr. Szajbler – zastępca,
ref. Wojciechowski – sekretarz,
sekr. Stępiński – skarbnik,
nauczyciel Maź – łącznik pomiędzy Radą a wojskiem,
kpt. Greszel – instruktor wojskowy.

Biorąc pod uwagę wielkie znaczenie ogólne jakie przedstawia dla nas sport i fizyczna tężyzna naszej młodzieży nie wątpimy, że społeczeństwo gorąco się zainteresuje życiem sportowym miasta i powiatu i zawsze słowem i czynem popierać będzie **Radę Wychowania Fizycznego**. Organ naczelny całego wychowania fizycznego został już stworzony, teraz tylko od społeczeństwa zależeć będzie, jakie wyniki da praca **Rady.**

Uwagi – do daty powołania Rady Wychowania Fizycznego w Chełmie :

- Pierwszą wiadomość-datę o istnieniu-powołaniu Rady Wychowania Fizycznego w Chełmie odnotowałem z notatek archiwum prywatnym K. P. Janczykowskiego i był to – 1 czerwiec 1924 r.

- W „Zwierciadle" z dnia 29 marca 1924 r. nr 13 (38) na stronie 3, istnieje anons-tekst cytuję : *„Rada Wychowani Fizycznego ukonstytuowała się ostatnimi dniami w Chełmie, pod przewodnictwem p. Starosty Dębskiego. Ze względu na ważność tej parowki dłuższy artykuł o niej ukaże się w następnym numerze „Zwierciadła" wraz z sprawozdaniem z posiedzenia Rady"* – (w tekście nie ma daty powołania Rady WF).

- W „Zwierciadle" dnia 5 kwietnia 1924 nr 14 (39) na stronie 1, istnieje materiał który przedstawiłem wyżej – (w tekście też nie ma daty powołania Rady WF).

Komitet Wychowania Fizycznego

Ma się obudzić – i z tej okazji ma odbyć w dniu **25 października 1926 r.** posiedzenie. Oby tylko nie skończyło się na samym posiedzeniu.

„Z" 1926 r. nr 51.s. 3.

Konferencja w sprawie wychowania fizycznego.

W niedzielę 6 marca 1927 r. o godz. 16 w Sali Klubu Społecznego odbędzie się konferencja w sprawie **wychowania fizycznego. Towarzystwo Cyklistów w Chełmie** chce tym skromnym sposobem, z jednej strony uczcić pamięć Piotra Henryka Linga szwedzkiego twórcy i propagatora gimnastyki leczniczej, z drugiej zaś strony dać możność szerokim warstwom społeczeństwa chełmskiego po wysłuchaniu odczytu na temat **„Ideały i potrzeby wychowania fizycznego"** wypowiedzieć się w tak ważnej i naglącej sprawie, jaką jest **wychowanie fizyczne**.

Zdrowie i siły fizyczne dla wszystkich są czynnikiem co najmniej tak samo niezbędnym, jak i cała nauka i prawdziwa wiedza.

W młodym wieku jeżeli pewne zaniedbania w nauce dadzą się w razie potrzeby uzupełnić, to przez zaniedbanie **wychowania fizycznego** młodzież zdobywa kalectwo lub wady organiczne, których już żadne wysiłki nie usuną.

Towarzystwo Cyklistów w Chełmie chcąc, aby konferencja ta wypadła pomyślnie dla sprawy **wychowania fizycznego,** zwraca się do organizacji sportowych, kulturalno-oświatowych, pedagogicznych i związków zawodowych jak również i do wszystkich jednostek którym **wychowanie fizyczne** nie jest obojętne, aby zechcieli przez swoją obecność lub przez zgłoszenie na tę konferencję krótkich referatów z odpowiednimi wnioskami przyczynić się do wyświetlenia i usunięcie naglących potrzeb **wychowania fizycznego** na naszym **Chełmskim terenie.**

Zgłoszenia referatów z odpowiednimi wnioskami przyjmuje do dnia 1 marca 1927 r. dr Gniazdowski ul. Lubelska 34 – **Chełm 15 luty 1927 r.**

„Z" 1927 r. nr 7,s. 4-5.

Konferencja w sprawie wychowania fizycznego –

Zwołana na dzień 6 marca 1927 r. przez Towarzystwo Cyklistów w Chełmie Konferencja – zgromadziła niewielką liczbę przedstawicieli instytucji powołanych do decydowania o sprawach **wychowania fizycznego.** Ponieważ na konferencję przybyło sporo osób w charakterze prywatnym, a brakło natomiast wspomnianych reprezentantów, więc organizatorzy zdecydowali się urządzić tylko odczyt, który wygłosi – **Prezes i lekarz Teofil Gniazdowski.**

Z wypowiedzianych przez siebie w odczycie poglądów na **wychowanie fizyczne, Gniazdowski** zestawił ostateczne wnioski praktyczne, które miały być przedyskutowane, uchwalone i przy pomocy organizacji społecznych i władz szkolnych wprowadzone w życie.

Mimo iż się tak stało, uważamy jednak, że wnioski **Gniazdowskiego** powinny odbić się właściwy echem nie tylko w sferach instytucji wychowawczych, lecz jako interesujące całe społeczeństwo, zasługują na podanie ich na lamach pisma dla spopularyzowania zawartych w nich myśli.

1 – Wychowanie fizyczne jest równorzędne z umysłowym. Powinno się dążyć do wydobycia z młodzieży jak największego rozwoju zarówno sił umysłowych i moralnych jak fizycznych.

2 – Młodzież powinna się strzec przez odpowiednie wychowanie fizyczne od wszelkich szkodliwych następstw, związanych z pobytem w szkole i z wytężoną pracą mózgu w okresie spotęgowanego wzrostu i rozwoju organizmu.

3 – Celem ułatwienia młodzieży i starszym osiągnięcia odpowiedniego wychowania fizycznego należy dążyć do wytworzenia w mieście Chełmie jak najidealniejszych warunków higienicznych i technicznych ogólnej sali gimnastycznej, boisk i innych terenów dla gier i zabaw ruchowych szczególnie przy szkołach powszechnych, co stanowić powinno główną troskę ciał samorządowych Magistratu i Sejmiku Powiatowego.

4 – Hufce szkolne przysposobienia wojskowego, przeważnie rekrutujące się z harcerstwa, o ile wznowią swą działalność, powinny mieć charakter więcej sportowy, a nie charakter ćwiczeń czysto wojskowych i znajdować się pod nadzorem i kontrolą pedagogiczną nad pracą wojskowości w zastosowaniu do młodzieży szkolnej.

5 – Ponieważ sport, o ile młodzież szkolna uprawia, winien mieć za zadanie tylko potęgowanie zdrowia, należy nie dopuszczać młodzieży do zdobywania rekordów, do rywalizacji o punkty i uważać jak dla młodzieży w skutkach są zgubne i pociągają za sobą fatalne następstwa dla zdrowia.

6 – Obowiązkiem rządu, samorządów i społeczeństwa przede wszystkim, jest dbałość w najszerszym zakresie o zrealizowanie postulatów wychowania fizycznego, jako najpewniejszego środka do rozwoju dzielności narodu zarówno pod względem fizycznym, jak i moralnym i ekonomicznym. ***„Z" 1927 r. nr10.s 2.***

Ideały i potrzeby wychowania fizycznego

„W zdrowym ciele zdrowa dusza"

Pod takim tytułem **Teofil Gniazdowski** (zaraz po tej konferencji) napisał szereg artykułów na łamach „Zwierciadła" – są to jego naukowe przemyślenia. Jego bardzo ciekawy biogram – opracowałem – i znajduje się patrz :

Zasłużeni Chełmianie dla kultury fizycznej i turystyki – część trzecia.

O Wojskowym Klubie Sportowym „WKS – 7 pp. Leg." Chełm słów kilka

Rozwój sportu dość szybko postępujący w każdym kraju, zależnym jest od stopnia kultury i uświadomienia obywateli danego ośrodka, od ich zdolności organizacyjnych i prawdziwego zapału dla sprawy. Na szczęście w Chełmie tak źle nie jest. Wprawdzie faktem jest, że dotychczas nie zawiązało się w Chełmie Cywilne Towarzystwo Sportowe mające na celu krzewienie wszystkich sportów które by ześrodkowało w sobie życie sportowe, tak dotychczas niemrawe.

Istniejące obecnie towarzystwa, jak Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół" i Towarzystwo Cyklistów, zajmują się wyłącznie pewnymi dyscyplinami sportu.

Istnieje jednak w Chełmie organizacja sportowa, która posiada już realne podstawy do rozwinięcia się w sprawnie i szeroko działający ośrodek sportowy. Posiada też realne podstawy, a mianowicie: **1 – zorganizowane władze z podziałem na sekcje, kierujące różnymi dyscyplinami sportu; 2 – odpowiednich instruktorów; 3 – pewne środki materialne.**

Organizacją tą jest Wojskowy Klub Sportowy w Chełmie – który chciałby w przyszłości z braku towarzystw cywilnych, zorganizować i uprawiać wszystkie dyscypliny sportu**.** Działalność **WKS** nie ogranicza się więc do pracy przy wyłącznym współudziale wojskowych, ramy więc są, trzeba je jednak wypełnić, nie tylko mundurami, ale również cywilami mundurkami uczniowskimi itd. Niech sport w Chełmie nie będzie wyłącznie wojskowym lub szkolnym. Niech urzędnik, kolejarz, kupiec czy robotnik ma również możność uczestniczenia w pracy sportowej. **WKS** – daje też możliwość i chce wciągnąć cywilów to tej pracy. Kultura sportowa miasta zależna jest od ilości członków w towarzystwach sportowych. Zależy nam nie tylko, na tych którzy by uprawiali sport ale i na tych którzy by się zajęli pracą społeczną i propagandową, którzy by opłakiwali też klęski klubu lub się cieszyli z jego zwycięstw.

A więc zapisujcie się do WKS. Niech w Chełmie nie będzie obywatela, nie noszącego znaczku **WKS. WKS** obejmuje dotychczas następujące sekcje sportowe: **a) piłki nożnej; b) lekko-atletyczną; c) tenisową; d) narciarską; e) szermierczą; f) strzelecką.** Będą tworzone nowe sekcje sportowe, spodziewany z tym wzrost członków. Członkowie poosiadają prawo używania wszystkich środków leczniczych i urządzeń **WKS.** Składka członkowska niska, wynosi 50 gr. miesięcznie. Równocześnie apelujemy do wszystkich cywilów a szczególnie do profesorów wszystkich szkół aby zachęcali starszą młodzież do pracy w **WKS**. Zarząd WKS mieści się w 7 pp. Leg. w Chełmie. Wszystkie zgłoszenia przyjmuje Sekretarz Skarbnik SWKS por. Tymkiewicz. ***„Z" 1927 r. nr 11,s. 4 i 5.***

Uwaga : *dla przypomnienia –*

Wojskowy Klub Sportowy 7 Pułku Piechoty Legionów „WKS – 7 pp. Leg" został powołany w Chełmie wiosną 1920 r. jako Lekkoatletyczno-Piłkarski – był drugim ośrodkiem sportowym na Lubelszczyźnie, *pierwszy powstał w Lublinie przy 8 pp. Leg., natomiast trzeci w Zamościu*.

Komunikat: w związku z artykułem umieszczonym w Nr 11 „Zwierciadła" z dnia 19 marca 1927 r. wzywa się wszystkich Panów grających w piłkę nożną, tak byłych graczy WKS jak też i takich, którzy pragną należeć i występować w barwach tego klubu o jak najliczniejsze ochotnicze zgłaszanie się na członków czynnych. Zgłoszenia przyjmuje sekretarz WKS por. Tymkiewicz, oficer płatnik 7 pp. Leg. każdy wtorek i czwartek godz. 16 – 17 w kancelarii Oficera Płatnika 7 pp. Leg. Zarząd WKS Chełm ***„Z" 1927 r., nr 15.s. 4.***

Komitet Wychowania Fizycznego

Nie wiele chyba ludzi w Chełmie wie o istnieniu **Komitetu Wychowania Fizycznego.** Przypuszczam, że nawet sami członkowie **Komitetu** rzadko mają sposobność pamiętania o nim. Z urzędu przewodniczącym jest starosta, również z urzędu należą obaj dowódcy stacjonujących w Chełmie pułków 7 pp. Leg. i 2 pac. i oficer Przysposobienia Wojskowego. Następnie wchodzą przedstawiciele społeczeństwa : 1-lekarz, 3-urzędnicy starostwa i 4-profesorów Gimnazjum.

Dlaczego aż 4 panów profesorów z Gimnazjum, a nie ma ani jednego ze szkoły rzemieślniczej, handlowej lub seminarium. Dlaczego nie ma rzemieślnika lub robotnika. A tyle się zawraca głowy demokracją. Dlaczego zebrania są wielką tajemnicą, ostatnio wyśledziliśmy jedno z potajemnych zebrań, Komitet obiecał wsiąść się w tym roku energicznie do pracy i chce zbudować stadion sportowy w Chełmie. Życzymy Komitetowi aby szczere chęci zmienił w czyny.

„Z" 1928 r., nr 14.s. 2.

Stadion sportowy w Chełmie

Dnia 15 lipca 1935 r. zawiązał się Chełmie **Komitet**, który zająć się ma **budową Stadionu Sportowego –** który powstać ma na terenach dawnego Starostwa. Miejsce bardzo dobrze wybrane. Spodziewać się należy, że wreszcie zostanie urzeczywistnione zamierzenie komitetu którego z powodu braku funduszy nie można było urzeczywistnić a które dzięki pomocy Funduszu Pracy zostanie szczęśliwie zrealizowane. ***„KN" 1935 r., nr 31.s. 4.***

Święto Sportowe Młodzieży Szkolnej w Lublinie

W dniach 27 – 29 września 1935 r. młodzież szkolna naszego Okręgu prezentowała swoją sprawność fizyczną podczas zawodów święta sportowego w Lublinie **(podczas tego święta występowała też młodzież szkolna z Chełma prezentując swój dorobek sportu szkolnego).** Z trzech podokręgów na pierwsze miejsce wysunął się podokręg Siedlec, potem Lublin i dalej Zamość. Wykaz konkurencji jakie odbywały się podczas zawodów: 1) gry – hazena, koszykówka, siatkówka, szczypiorniak; 2) trójbój kobiecy i inne konkurencje (skok w dal, bieg na 60m, pchnięcie kulą); 3) pięciobój męski i inne konkurencje (skoki w dal, o tyczce, wzwyż, bieg na 100m, pchnięcie kulą, rzut dyskiem, rzut oszczepem, bieg na 1500m). Zawody pływackie z powodu zimna nie odbyły się. Wyniki osiągnięte przez młodzież szkolną z Chełma: zwycięstwo siatkówka męska, skok w dal mężczyzn zwyciężył Gołecewski 6.22m, pchnięcie kulą kobiet zwyciężyła Lipertówna 8.85m, bieg na 1500m mężczyzn zwyciężył Lipert 4.32min.

Wyniki zawodów były odzwierciedleniem stanu wychowania fizycznego – ćwiczeń cielesnych jakie jest prowadzone w każdej szkole, bazy sportowej i fachowości nauczycieli którzy lekcje wychowania fizycznego i zajęcia SKS prowadzą . ***„KN" 1935 r., nr 41.s. 3.***

Budowa Miejskiego Stadionu Sportowego w Chełmie – październik 1935 r.

O potrzebie wybudowania stadionu sportowego w Chełmie, mówiono już dawno. Uśmiechały się twarze sportowców w przypuszczeniu, że powstanie nareszcie ognisko kultury fizycznej dostępne dla miłośników wszystkich dziedzin sportu, tak ludzkiej jednostce potrzebne. Zawsze jednak kończyło się tym samym – nie ma pieniędzy na budowę miejskiego stadionu sportowego. Młodzi pragnący sportu uprawiali go na przygodnych placach.

Czy istotnie tak było źle ? Nie, bo gdy zachodzi potrzeba zdobycia pieniędzy na coś poważnego, to zawsze się one znajdują. Nie bardzo również i uwierzono w potrzebę wybudowania stadionu jak i w możliwości rozwoju sportu w szerszej skali. Dziś jest inaczej. Znalazł się ktoś co rzucił inicjatywę, inny zrozumiał już dawniej jaką rolę w życiu społeczeństwa i państwa spełnia kultura fizyczna, realizując konkretnie dzieło budowy stadionu.

Związek Strzelecki dając inicjatywę zorganizował w Chełmie wzorowy o nieprzeciętnej skali strzelecki klub sportowy, wyposażony bogato w sprzęt i przyrządy, prezydent miasta Franciszek Pawlak w kredytach inwestycyjnych znalazł potrzebne na cele budowy kwoty.

Powstanie więc wkrótce wzorowy stadion sportowy, którego plan budowy zatwierdzony już został przez Lubelski Urząd Wojewódzki.

Obecnie Zarząd Miejski prowadzi na przeznaczonym terenie przy zbiegu **ulic Żeromskiego i płk Lisa-Kuli** roboty ziemne, co pozwoli na **wiosnę 1936 r.** oddanie stadionu do publicznego częściowego użytku. Kierownikiem budowy jest architekt inż. Fąfrowicz.

Stadion zbudowany według nowoczesnych wymogów technicznych zawierać będzie boisko piłki nożnej, bieżnię 400m, boisko dla lekkiej atletyki, koszykówki, siatkówki itd., trybunę dla widzów, szatnie. Obecnie lansowany jest przez władze Przysposobienia Wojskowego i Wychowania Fizycznego projekt budowy krytej hali gimnastycznej i strzelnicy małokalibrowej na terenie stadionu, co będzie przedmiotem rozważań odpowiednich władz.

Znajdzie się pewnie wielu, którzy nie zechcą uwierzyć w fakt mający wkrótce stać się dokonanym. Ci niech udadzą się na ul. Żeromskiego a widok robotników zajętych pracą i plany w ręku technika wówczas będące, będą najbardziej przekonywującym argumentem. **Sport** w Chełmie, musi wysunąć się na czoło w województwie lubelskim. **M. B.** ***„KN" 1935 r., nr 41.s. 3.***

Praca dla najbiedniejszych bezrobotnych

15 stycznia 1936 r. staraniem Zarządu Miasta uruchomiono roboty ziemne przy budowie Stadionu Sportowego na terenie Nowego Miasta. Roboty finansuje Fundusz Pracy, który przydzielił Zarządowi cofnięte w swoim czasie 10 tys. zł. Praca odbywa się 5 dni w tygodniu. Przyjęto 120 robotników, którzy

pracują na dwie zmiany po 60 osób, robota płacona jest na akord i każdy zarabia po 2 zł. dziennie – i mimo tego chętnych jest bardzo dużo do pracy.

Nowe Miasto – tak nazywana była budowana nowa dzielnica Chełma tzw. Dyrekcja PKP – nowe osiedle mieszkaniowe.** *„KN" 1936 r., nr 2.s. 1.***

*

Dopisek do wychowania fizycznego szkół :

Biskup sufragan chełmski Mikołaj Świrski w **1667 r.** sprowadził do Chełma zakon Pijarów. W krótkim czasie zadomowili się i założyli w mieście Kolegium **(Pijarzy zakon reformatorki w Polsce)**. Dynamiczny ich rozwój doprowadził do autorytetu nauk jakie prowadzili oraz programy reform nauczania jakie wprowadzali w Kolegium chełmskim i okolicy. Spowodowało to, że do Kolegium uczęszczały dzieci okolicznej szlachty. Największy rozkwit nauki Kolegium przypadał na lata **1782-1793 (podbudowany ideami Komisji Edukacji Narodowej).** Pijarzy duży nacisk kładli na zdrowy i sportowy tryb życia swoich uczniów, dlatego też wychowanie fizyczne było obowiązkowe i funkcjonowało jako ćwiczenia cielesne. Jedną z form ćwiczeń cielesnych poza: grami i zabawami, biegami i rzutami było rekreacyjne wędrowanie. Do twórców tego programu należał najwybitniejszy chełmski pijar i reformator Kolegium Samuel Chruścikowski. Kładł duży nacisk na ćwiczenia cielesne jako, że rozwijały młodzież fizycznie wdrażając do karności i dyscypliny, co dawało wychowanie przyszłego zdrowego obywatela. Kiedy tereny te dostały się pod zabór rosyjski, Pijarzy emigrowali z Chełma.

W czasach zaborów 1795-1915 w Chełmie i na ziemi chełmskiej stan kultury fizycznej, wychowanie fizyczne i rozwój biologiczny społeczności polskiej, ulegał ciągłej degradacji. Nie pomogły polepszeniu sformułowane w XVIII w. ideały wychowawcze KEN. Oczywiście istniało w tym czasie w Chełmie i na Chełmszczyźnie szkolnictwo wszelkich stopni i typów (szkoły elementarne, powszechne, ludowe), ale ich poziom był bardzo niski i zależny od władz rosyjskich.

Wychowanie fizyczne było traktowane w taki sposób na ile byli przygotowani nauczyciele do prowadzenia lekcji i jaka była jego potrzeba. Przeważające masy dzieci, zwłaszcza chłopskich, pozostawały poza szkołą. Droga do szkoły średniej i wyższego wykształcenia prowadziła poprzez nauczanie prywatne, upowszechnione w środowisku ziemiańskim i mieszczańskim

Podczas konferencji nauczycieli **15 września 1910 r.,** Chełmska Dyrekcja Szkolna, mimo represji i rusyfikacji, podjęła uchwałę wprowadzenia w Rządowym Gimnazjum dla dziewcząt w Chełmie 9 godz. tygodniowo nauki gimnastycznej systemu Sokolego. Był to znaczący akcent polskości i ideałów narodowowyzwoleńczych. W rok później najlepsze gimnastyczki Gimnazjum uczestniczyły w Warszawie w Zlocie Sokolim, prezentując układy ćwiczebne. Otrzymały za występ wyróżnienie.

Utworzony Chełmski Komitet Obywatelski powołał 22 września 1915 r. Szkołę Filologiczną – która zgrupowała najzdolniejszą młodzież i kadrę pedagogiczną, stając się jedną z najlepszych placówek naukowych na kresach wschodnich. Był to przełom w dziejach chełmskiego szkolnictwa, jednocześnie na światło dzienne wyszło tajne nauczanie. Nadrzędnym celem szkoły było wychowanie zdrowego silnego i mądrego młodzieńca-obywatela i obrońcę granic. Dlatego też wychowanie fizyczne stało się obowiązkowym przedmiotem w programie dydaktyczno-wychowawczym szkoły. Realizowane było na lekcjach jako gimnastyka lub ćwiczenia cielesne poprzez: gry i zabawy, sporty wodne letnie i sporty zimowe, wycieczki i obozownictwo oraz gimnastykę systemu Sokolego, uczono też tańców – były momenty, że gimnastykę lub ćwiczenia cielesne łączono z pracami ręcznymi lub śpiewem. Pierwszym nauczycielem który uczył wychowania fizycznego w latach 1915-1918 był Wacław Uzdowski drugim był Jan Ulanowski.

Dnia 1 grudnia 1919 r. rozpoczął pracę jako nauczyciel wychowania fizycznego w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim w Chełmie Józef Rudolf Maź (1894-1966). (męskie powstało w 1918 r. a żeńskie w 1919 r.). **Ukończył Państwowe Seminarium Nauczycielskie w Rzeszowie. Od 1918 r. pracował jako nauczyciel wychowania fizycznego w Szkole Powszechnej w Okszowie koło Chełma. W latach 1921-1923 ukończył Roczny Kurs Wychowania Fizycznego przy Studium WF w Warszawie i Centralną Szkołę Wojskową Gimnastyki i Sportów w Poznaniu.** W **marcu 1923 r.** powołał przy Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim w Chełmie, Szkolne Koło Sportowe „Zdrów", w myśl hasła „w zdrowym ciele zdrowy duch". Było to jedno z pierwszych Kół w Polsce, odegrało znaczącą rolę na kresach wschodnich w krzewieniu kultury fizycznej. **Na łamach pisma „Zwierciadło": „SKS „Zdrów" bodajże pierwszy klub w Polsce oparty na regulaminie. Działalność jego rozbudziła i ożywiła w Chełmie życie sportowe i stała się przykładem, dla innych szkół".** SKS „Zdrów" było odpowiedzialne za: rozwój sportu szkolnego, akcje letnie, obozy, kolonie i akcje pomocy biednym w Chełmie. Dla unowocześnienia pracy dydaktyczno-wychowawczej w szkole, przy Kole działały specjalistyczne sekcje: sportowa, medyczno-sanitarna, prac ręcznych-pomocy sportowych i dydaktyczno-wychowawcza. Pod koniec 1925 r. nieoczekiwanie Józef Maź wyemigrował z Chełma. Zastąpił go Bolesław Zygmunt Kruczek-Wirski (1900-1972) – w 1923 r. ukończył Wyższy Kurs Nauczycielski metodyczno-pedagogiczne, który dał mu kwalifikacje nauczania

w Szkołach Powszechnych. W 1925 r. ukończył w Warszawie Państwowy Roczny Kurs Wychowania Fizycznego. We wrześniu 1925 r. otrzymał nominację, na nauczyciela ćwiczeń cielesnych w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim w Chełmie i opiekuna Szkolnego Koła Sportowego „Zdrów". W Warszawie w 1928 r. otrzymał dyplom nauczyciela Szkół Średnich i Seminariów. W tym czasie podniósł rangę SKS „Zdrów", rozbudowując działy: sportowy, medyczno-sanitarny, prac ręcznych pomocy sportowych i dydaktyczno-wychowawczy. Wniósł duży wkład w rozwój Seminarium do miana wyróżniającej się placówki na Kresach Wschodnich w kształceniu wybitnych jednostek przyszłych nauczycieli. W dalszym ciągu poszerzał swoje kwalifikacje na WKN. Otrzymał następujące tytuły instruktora z: gimnastyki, przysposobienia wojskowego, pływania, lekkiej atletyki, sportów zimowych, gier i zabaw, gier sportowych, tańców i zajęć muzycznych. W latach 1926-1927 uczył też wychowania fizycznego w Państwowej Szkole Rzemieślniczej w Chełmie. Państwowe Seminarium Nauczycielskie Męskie w Chełmie, dysponowało dużym terenem przyszkolnym. Z inicjatywy J. Mazia od 1919 r., a od 1925 r. rozbudowę kontynuował B. Kruczek-Wirski, teren przyszkolny był przysposobiony w sposób następujący: 1 – Dziedziniec szkolny – w porze wiosenno-letniej i wczesno-jesiennej był miejscem rekreacji. Korzystały z tego miejsca przede wszystkim dzieci szkoły ćwiczeń. Dziedziniec służył także jako miejsce zbiórek młodzieży całej szkoły, odbywały się tu też niektóre uroczystości szkolne; 2 – Placyk sportowy – był często miejscem ćwiczeń gimnastycznych. Na stałe założono tu urządzenia do koszykówki. W porze zimowej urządzono tu lodowisko; 3 – Obszerne boisko – na ogół dość dobrze spełniało swoją rolę w porze wiosenno-letniej i jesiennej. Urządzono na nim skocznię i boisko do siatkówki, ustawiono tu także szereg przyrządów gimnastycznych, a na alejce zbudowano bieżnię. Niejednokrotnie odbywały się na boisku zawody sportowe między klasowe, międzyszkolne oraz zawody rangi SKS, MKS i Lubelskiego KOS. Na boisku prowadzono też szkolenia w ramach Hufca PW starszej młodzieży a w rogu boiska była wybudowana strzelnica dla broni małokalibrowej. Odbywały się tutaj festyny szkolne organizowane przy współudziale Komitetu Rodzicielskiego; 4 – Tor saneczkowy – na którym realizowano program szkolny jak i zajęcia pozalekcyjne oraz w okresie ferii zimowych; 5 – Ogród szkolny – sąsiadował z boiskiem, tu można było spędzić czas wolny na nauce i rekreacji; 6 – W budynku szklonym – była nowocześnie urządzona sala gimnastyczno-sportowa, obok magazynek, szatnie, łazienki i umywalnie. Obiekty te pod względem wychowania fizycznego i sportu były zarządzane i wykorzystywane przez nauczycieli wychowania fizycznego którzy realizowali program oraz zarząd SKS „Zdrów".

W Chełmie w latach 1919-1921 Stowarzyszenie Kupców Polskich prowadziło jednoroczne kursy handlowe. Na tej bazie **1 września 1922 r.** powstała w Chełmie 3-klasowa Państwowa Koedukacyjna Szkoła Handlowa

mieszcząca się przy ul. Lubelskiej 17. **1 września 1936 r.** została przekształcona na Państwowe Koedukacyjne Gimnazjum Kupieckie. **Od 1 września 1924 r.** wprowadzono w Szkole Handlowej wychowanie fizyczne jako przedmiot obowiązkowy realizowany jako ćwiczenia cielesne po 2-godziny tygodniowo. Nauczycielem ćwiczeń cielesnych był Józef Kot. Czasowo ćwiczeń cielesnych nauczali w Szkole Handlowe K. Janczykowski i F. Krakiewicz.

Szkoła Rolnicza im. J. Piłsudskiego w Okszowie otwarta **5 stycznia 1923 r.** Wychowanie fizyczne jako przedmiot było realizowana poprzez gimnastykę, po dwie godziny tygodniowo. Natomiast w niedzielę odbywały się zabawy i zebrania poszczególnych stowarzyszeń w tym sportowych.

Państwowa Szkoła Rzemieślnicza została powołana w Chełmie w 1919 r. przy ul. Pocztowej **(w miejsce Technicznej Szkoły Kolejowej działającej w Chełmie w latach 1889-1915. Gimnastyki w tej szkole uczył A.L. Nonnenman).** Wychowanie fizycznego jako przedmiot obowiązkowy w programie Państwowej Szkoły Rzemieślniczej, było realizowane jako gimnastyka do dwóch godzin tygodniowo w każdej klasie. Również higiena jako przedmiot nauczania obowiązywała w każdej klasie. Przez pewien okres szkoła nie posiadała stałego nauczyciela wychowania fizycznego, okresowo uczyli nauczyciele innych szkoły oraz instruktorzy WF. Od 1936 r. wychowania fizycznego w Państwowej Szkole Rzemieślniczej uczył Bogdan Berezecki, a od 1938 r. Wiktor Piątkowski (1912-1989) – **(Seminarium Nauczycielskie ukończył w Wilnie w 1932 r. W 1938 r. ukończył w Warszawie Akademię Wychowania Fizycznego. Był też Prezesem Polskiego Związku Wychowawców Fizycznych w Warszawie Oddział w Chełmie mieszczącego się przy ul. Pocztowej 64).**

Funkcje nauczycieli:

1 – Zofia Denkiewicz kierownik ośrodka w Chełmie, dla nauczycieli z Chełma oraz gm. Krzywiczki, Staw, Świerże, Ruda Huta i okolicznych szkół; **2 – Antoni Kochmański** kierownik ośrodka w Pawłowie dla nauczycieli gm. Pawłów; **3 – Irena Szenkowa** kierownik ośrodka w Wojsławicach dla nauczycieli gm. Wojsławice; **4 – Feliks Turewicz** kierownik ośrodka w Rejowcu dla nauczycieli gm. Rejowiec; **5 – Mikołaj Tałanda i Kazimierz Czerwiński** nauczyciele szkół w Leśniowicach i Majdanie Ostrowskim, przy tych szkołach kierownicy ośrodków dla nauczycieli gm. Rakołupy; **6 – Bronisław Łokaj** nauczyciel w Leszczanach, kierownik ośrodka przy tej szkole dla nauczycieli gm. Żmudź; **7 – Zofia Szymczakowska** kierownik ośrodka w Wólce Kańskiej dla nauczycieli szkół Liszno, Kanie i Ewopol; **8 – Władysław Rentflejsz** nauczyciel szkoły w Sawinie kierownik ośrodka przy tej szkole dla nauczycieli gm. Bukowa; **9 – Kazimierz Bobryk** nauczyciel szkoły w

Świerżach kierownik ośrodka dla nauczycieli gm. Świerże; **10 – Jadwiga Szymczakowska** nauczycielka szkoły powszechnej Nr 5 w Chełmie kierownik ośrodka dla nauczycieli gm. Staw.

Nauczyciele którzy uczyli wychowania fizycznego (ćwiczeń cielesnych-gimnastyki) w szkołach powszechnych w Chełmie lub powiecie w latach 1918-1939 oraz jakie kursy dokształcające ukończyli z w. f.: WKN – Wyższy Kurs Nauczycielski; wkn – wakacyjny kurs nauczycielski lub inne:

1 – Sara Altmanówna.....(wkn w-f, Puławy 1932 r.);
2 – Antoni Baronowski.....(wkn w-f, Chełm 1931 r.);
3 – Józef Bojar.....(kurs społeczno-sportowy, Augustów 1931 r.);
4 – Lucyna Cichocka.....(wkn w-f, Zamość 1930 r.);
5 – Kazimierz Gaczoł.....(kurs gimnastyczny „Sokoli", Włodawa 1931 r.);
6 – Pankracy Gałka.....(wkn w-f, Puławy 1936 r.);
7 – Zenon Koszałka.....(wkn w-f, Rudnik 1934 r.);
8 – Roch Plewiński.....(wkn w-f, Puławy 1934 r.);
9 – Władysław Podgórski.....(wkn w-f, Żywiec 1934 r.);
10 – Władysław Rentflejsz.....(wkn w-f, Puławy 1934 r.);
11 – Witold Strąkowski.....(wkn w-f, Szczebrzeszyn 1930 r.);
12 – Irena Szeńkowa.....(wkn w-f, Chełm 1931 r.);
13 – Feliks Turewicz.....(WKN w-f, Poznań 1928 r. i wkn w-f, Puławy 1934 r.);
14 – Mikołaj Tałanda..(wkn w-f, Puławy 1933 r. instruktor w-f, Puławy 1934 r.);
15 – Piotr Szydłowski.....(wkn w-f, Żywiec 1934 r.);
16 – Mieczy. Szymczakowski.....(wkn w-f, Puławy 1932 r.);
17 – Stanisław Szymański.....(wkn w-f, Puławy 1933 r.);
18 – Maria Szpanbrukerówna.....(wkn w-f, Puławy 1936 r.);
19 – Maria Szkaradkówna.....(wkn w-f, Andrychów 1936 r.);
20 – Waleria Furmanikówna.....(wkn w-f, Puławy 1934 r.).

W 1934 r. w Puławach kursy 2 i 4 tygodniowe z zakresu wychowania fizycznego ukończyli: Zygmunt Gawkowski, Dominik Duch, Jan Łomott, Zygmunt Kusiak, Julia Haglówna, Zofia Łopacka i Bogdan Berezecki. Kusy organizował Okrąg Szkolny Lubelski – Obwód Szkolny Puławy w Puławach, kierownikiem kursu był Józef Maź.

*

Związek Młodzieży Wiejskiej

Ze sprawozdania Związku Młodzieży Wiejskiej za rok pracy **1923** dowiadujemy się, że do dnia **1 stycznia 1924 r.** w Centrali Związkowej było zarejestrowanych **1.615 Kół Młodzieży Wiejskiej** ***(tworzyły się począwszy od 1918 r.)*** – wiele pracuje znakomicie, inne słabiej ale też wiele przestało istnieć. Trzeba podkreślić, że od **1918 r.** przeszedł organizacyjny ruch młodzieżowy kulturalno-oświatowy. Z ruchu tego utrwaliło się i przetrwało do **1924 r.** i działa zaledwie **807 Kół** skupiających razem **22.718 członków.** Wiele **Kół** prowadzi stałą i ugruntowaną pracę na rzecz wiejskiej społeczności.

1 – Pogadanki : Z liczby **191 Kół MW** które nadesłały sprawozdania w **147 Kołach** odbyło się **1.065 pogadanek,** wygłoszonych przez **177 osób,** w tym **48 nauczycieli, 108 prelegentów** z pośród samej młodzieży zorganizowanej, **26 prelegentów** przyjezdnych. Na prelekcje uczęszczało **7.465 osób.**

2 – Czytelnictwo pism : W **191 Kołach MW** prenumerowano za wspólne pieniądze i dla wspólnego użytku **705 egzemplarzy** różnych pism. Poszczególni zaś członkowie za własne pieniądze według własnych upodobań i potrzeb duchowych **725 egzemplarzy** – razem więc **1.430 egzemplarzy**. W roku tym wszystkie Koła zorganizowały dla młodzieży **1.766 wspólnych wieczorowych** czytanek pism – cały czas trwa praca aby na jednego członka przypadał **1 egzemplarz pisma**. Gorzej jest z czytelnictwem w starszym wieku – tu na **191 Kół przypada 894 egzemplarzy** pism. **Reasumując** – ludność wiejska w swej całej masie prawie nie czyta, a wiec nie interesuje się postępem życia społecznego, gospodarczego i rolniczego.

3 – Czytelnictwo książek : Z **191 Kół MW** tylko **152 Kół** posiada biblioteki własne, składające się z **29.786 tomów książek** – które były wypożyczane przez **4.494 osób** ***(książki autorstwa wielkich narodowych pisarzy)***. Prowadzona jest wytrwała praca aby czytelnictwo się podnosiło wśród wiejskiego społeczeństwa.

4 – Kursy dla analfabetów : Lata zaborów i rusyfikacji pozostawiły wiele pokoleń analfabetów, którzy nie mogąc korzystać z dobrodziejstw słowa drukowanego – nie mogli rozwijać piękno duszy i serca. Dlatego też wiele **Kół** w miesiącach zimowych stale prowadziło kursy dla analfabetów. W **191 Kołach MW** było **2.050 członków-członkiń** nieumiejących ani sztuki czytania ani pisania. Z tej ilości **83 Kół** przeprowadziło kursy dla analfabetów czytania i pisania dla **583 osób.** Kursy trwały po 3 – 4 miesiące. Nauczało na nich **19 nauczycieli (w 28 Kołach) i 6 członków (w 6 Kołach).**

5 – Kursy ogólno-kształcące : Celem kursów było dalsze doskonalenie czytania i pisania oraz zdobywania nauki rachunków, wiadomości z przyrody, geografii, historii, higieny, wiadomości o Polsce współczesnej. Na **191 Kół MW**

64 Kół prowadziło kursy ogólno-kształcące które trwały po trzy miesiące. Stale uczęszczało razem **1.201 osób.** W **48 Kołach** kursy prowadzili nauczyciele szkół powszechnych. W **21 Kołach** bardziej wykształcona młodzież.

6 – WYCIECZKI KRAJOZNAWCZE : Ruch wycieczkowy w Kołach Młodzieży był następujący. Ze **191 Kół, 26 Kół** urządziło dalsze wycieczki od 3 do 7 dni, w których udział wzięło **247 osób, 62 Koła** urządziło bliższe wycieczki, teren powiatu, udział wzięło**1.199 osób.** Na ogół ruch wycieczkowy był słaby.

Dalsze prace w Kołach Młodzieży Wiejskiej prowadzono przede wszystkim nad wychowaniem młodzieży aby wzięła odpowiedzialność za wieś, tu – **praca społeczno-kulturalna o charakterze ogólno-gospodarczym, rolniczym i zdrowotnym :**

7 – Udział młodzieży w strażach ogniowych *(pomoc strażakom),*
8 – Zakładanie schronów dla ptaków *(pomoc zwierzętom),*
9 – Drzewa przy drogach *(pomoc przyrodzie),*
10 – Ogródki kwiatowe *(przy domach),*
11 – Oprawianie książek,
12 – Poletka doświadczalne *(eksperymentowanie z żywnością),*
13 – Hodowla królików,
14 – Łaźnie *(tworzenie łaźni i dbanie o czystość i higienę),*
15 – Czystość w zagrodzie *(estetyka otoczenia),*
16 – Apteczki podręczne *(samopomoc medyczna),*
17 – Udział zorganizowanych *w pracach organizacji starszego społeczeństwa.*
18 – Źródła radości życia *(obcowanie z naturą, jeziorami, ptactwem),*
19 – Piękno w radości życia *(tworzenie chóru śpiewaczego, zespołów sportowo-gimnastycznych, pracy towarzysko-kulturalnej),*
20 – Śpiew i muzyka *(tworzenie własnych zespołów muzycznych, granie na obchodach, wieczornicach, zabawach),*

21 – SPORT : Sprawa sportu w **Kołach Młodzieży Wiejskiej** znajduje się jeszcze w powijakach. Na **191 Kół** zaledwie w **28 Kołach** istniały **zespoły sportowo-gimnastyczne** składające się z **658 osób.** Ćwiczeń odbyło się **514.** W **21 Kołach** zespoły posiadały i piłkę nożną. I zdawałoby się, że obecnie nic nie stoi na przeszkodzie rozwojowi sportu na wsi, a nie rozwija się w takim tempie jak powinien. Do warunków sprzyjających **rozwojowi sportu** na wsi można by zaliczyć spory procent młodzieży wracającej z wojska, dla której już sprawa sportu nie jest obca, oraz obecność przy każdej **PKU oficerów przysposobienia rezerw,** którzy i w tym zakresie zawsze mogą nieść pomoc **instruktorską.** Istnieje jednakże jeden warunek konieczny dla **rozwoju sportu** : – to posiadanie **boiska** *(bo ze znalezieniem odpowiedniego placu na wsi są kłopoty)*. Bez boiska sportowego trudno myśleć o rozwoju sportu. Najpierw trzeba walkę stoczyć o skrawek ziemi na boisko. ***„Z" (1924 r. nr 30. s. 1-2) i (nr 32. s.1-2) i (nr 34. s.3-4).***

Rozdział II – Przysposobienie Wojskowe w Chełmie w latach 1918-1939

Hufiec Szkolny Przysposobienia Wojskowego przy Państwowym Gimnazjum im. S. Czarnieckiego w Chełmie w latach 1922 – 1939

Przysposobienie wojskowe młodzieży jest jedną z niewielu form czynu i mocnego przeżycia w dziedzinie obywatelsko-państwowej, może jedyną, którą młodzież, nastawiona w duchu patriotycznym, naprawdę zadawala. Czyn ten łączy się bowiem bezpośrednio z zagadnieniem państwa. Czyn ten urabia wolę i charakter, ćwiczy karność, pogłębia na obozach atmosferę koleżeńskiego współżycia, wytwarza zmysł społeczny **i uzupełnia wychowanie fizyczne.**

Szkolny Hufiec Przysposobienia Wojskowego (PW) ***jako pierwszy szkolny w Chełmie męski*** istniał już od **1922 r.** przy Państwowym Gimnazjum im. Stefana Czarnieckiego w Chełmie – **(kiedy to kwestia obowiązkowego tworzenia hufców szkolnych przy zakładach naukowych nie została jeszcze definitywnie załatwiona).**

W porozumieniu z komendantem PKU majorem Turskim, dyrektor szkoły wprowadził dla młodzieży klas **VI i VII ćwiczenia,** mające na celu **przysposobienie wojskowe.** Pracę instruktorską prowadził wówczas oficer instrukcyjny por. Grzybowski.

Dopiero w 1925 r. Kuratorium zatwierdza gimnazjalny hufiec PW, wyznaczając na opiekuna i kierownika hufca Adolfa Schona, nauczyciela gimnazjum. Już od pierwszego roku istnienia hufca szkolnego prowadzono pracę w kierunku **wyszkolenia piechoty, jazdy konno i łączności.** Do służby łączności należeli uczniowie słabsi fizycznie, którzy na podstawie badań lekarskich nie mogli brać udziału w ćwiczeniach piechoty i jazdy konnej.

Początkowo egzaminy z przedmiotów z zakresu służby łączności i ćwiczeń praktycznych odbywały się bardzo uroczyście w obecności komisji, złożonej z instruktorów i członków grona nauczycielskiego. Wynik pierwszego egzaminu był bardzo dobry. Zaświadczenia z ukończenia kursu otrzymało **60 uczniów.** W pierwszym roku istnienia hufca szkolnego do jazdy konnej należało 16 uczniów kl. VIII. Frekwentantom kursu jazdy konnej, którzy złożyli egzamin dobrze, wydano zaświadczenia z ukończenia kursu w zakresie szkoły rekruta.

W r. 1924\1925 kursu jazdy konnej, dopiero w następnym szkolnym roku myśl wznowienia kursu jazdy konnej wysunięta przez dyrektora szkoły została poparta przez dowódcę **2 PAC płk Chmurowicza.**

W zakresie piechoty prowadzono ćwiczenia musztry zwartej, walki drużyny, strzelectwa, terenoznawstwa, grenadierki i walki bagnetem.

Po za pracą programową hufiec szkolny bierze czynny udział we wszystkich świętach państwowych i uroczystościach szkolnych.

Dnia 7 czerwca 1925 r. hufiec gimnazjalny PW wchodzi w skład kompanii honorowej podczas uroczystości powitania w Chełmie Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego.

W imprezach organizowanych z okazji święta PW członkowie hufca gimnazjalnego godnie reprezentują szkołę zdobywając lepsze miejsca. W **1927 r.** w konkursie strzelania o nagrodę przechodnią ***(postument Jana III Sobieskiego)*** zespół gimnazjum zdobył II miejsce; na zawodach lekkoatletycznych uczniowie zdobyli I i II miejsce; w rzucie dyskiem, pchnięciu kulą i skoku o tyczce. Od **1931 r.** drużyna szkolna utrzymuje mistrzostwo szkół średnich i zawodowych m. Chełma w zawodach strzeleckich. Na ogólnopolskie święto **WF i PW** w Spale zostaje wydelegowany jeden członek hufca gimnazjalnego. Członkowie hufca zgłaszają się licznie na obozy letnie **PW,** organizowane przez M.S. Wojskowych. Program obozów obejmował w szerokim zakresie wychowanie fizyczne obok ćwiczeń o charakterze wojskowym. Obozy letnie **PW** odbywały się: 1923 r. – w Klewaniu (Wołyń) 27 uczestników z gimnazjum; 1924 r. – w Uściługu 12; 1925 r. – w Węgierskiej Górce (pod Żywcem) 33; 1927 r. – w Tatarowie 25; od 1928 r. wszystkie obozy letnie DOK II w Wólce Profeckiej (koło Puław).

Ćwiczenia jazdy konnej zostały powtórnie wznowione od **12 września 1931 r. Od 1934\35 r.** opiekę nad hufcem objął Franciszek Krakiewicz. Równolegle do prac nad wyszkoleniem wojskowym uczniów prowadzi się pracę w kierunku wychowania państwowego. W pogadankach z młodzieżą szkoła stara się zwalczać uzasadnienia przysposobienia jako środek do zdobycia pewnych ulg i przywilejów w przyszłej służbie wojskowej, stara się natomiast postawić **PW** w oczach młodzieży na płaszczyźnie ideowej.

Organizacja Przysposobienia Wojskowego Kobiet do Obrony Kraju

Hufiec szkolny żeński został zorganizowany na początku roku szkolnego **1931\32.** Całość wychowania fizycznego hufca spoczywa w rękach nauczycielki przedmiotu wychowania fizycznego. Praca szkoleniowa rozkłada się na dwa lata. Dziewczęta słabsze fizycznie zwalnia lekarz od pracy w hufcu. Peowiaczki przerabiają następujące przedmioty: wychowanie obywatelskie, nauka służby, higiena i ratownictwo, obrona przeciwgazowa i przeciwlotnicza, służba polowa, łucznictwo, strzelectwo. W celu bliższego zżycia się dziewczęta urządzają świetlice i ogniska. Dla pogłębienia wiadomości, praktycznego ich zastosowania oraz wzmocnienia zdrowia, dziewczęta wyjeżdżają w teren na obozy letnie **PW.** Podstawą ideową całej pracy jest zrozumienie obowiązków obywatelskich.

* ***W dwudziestą rocznicę.***

Obóz letni wyszkolenia wojskowego młodzieży

Obóz Przysposobienia Rezerw w Uściługu.
Czerniawka pod Horodłem.
26 lipca 1924 r.

Uznając potrzebę wyszkolenia wojskowego młodzieży, ***Ministerstwo Spraw Wojskowych (MSW),*** utworzyło szereg obozów letnich w różnych miejscowościach. **Młodzież Chełmska** przebywała w obozie letnim w Uściługu.

Obóz Przysposobienia Rezerw w Uściługu, składał się z 8 kompani, zakwaterowanych w tyluż obozach, między miastami Uściługiem a Horodłem. Obozy te leżały przeważnie w lasach w pobliżu rzeki Bug i łąk nadbużańskich, na których pozakładano boiska i bieżnie.

Jak wyglądało życie obozowe tylko I Kompani ***(opis uczestnika tego obozu)*** – Obóz nasz składał się z 3-namiotów, stojących wśród lasu na polance. Przez drzewa przebija się zielony kobierzec łąki, którą przecina brudno żółtawo-szary Bug. Łączka cała porznięta bruzdami oznaczającymi bieżnie, boiska, skocznie oraz rzutnie. Na drugi dzień po przybyciu do obozu otrzymaliśmy sienniki, podgłówki, koce, furażerki, pasy, ładownice i chlebaki – w kilka dni później i karabiny. Urządzanie namiotu poszło różnie, tak aby szybko można było przystąpić do pracy. Wszystkie dni właściwie były takie same. Rano o godz. 6 *(w niedzielę i święta o 7)* pobudka, potem marsz – tylko w krótkich spodenkach – nad rzekę do mycia, następnie w tymże stroju półgodzinna gimnastyka. Potem następuje ubieranie się, modlitwa i śniadanie (kawa). Po śniadaniu 15 minutowe czyszczenie namiotu i placu wokół niego. O godz. 8 wykład, po nim musztra. O godz. 12 – raporty, zmiana drużyny służbowej, poczym obiad (z dwóch dań). Po obiedzie do godz. 15 czas wolny, a potem znów ćwiczenia do wieczora. O godz. 19 kąpiel, kolacja, apel, modlitwa – „Rota" i o godz. 21 spanie. W pogodne wieczory udajemy się po apelu nad rzekę i śpiewamy przy ognisku pieśni wojskowe i patriotyczne, a echa je roznosi daleko po okolicy – tak mniej więcej wygląda rozkład dnia spędzonego w obozie.

Obozów było 8: Dowódcą pierwszego młodzież z Państwowego Gimnazjum im. St. Czarnieckiego w Chełmie był por. St. Bednarz-Stwosz i ppor. A. Jabłoński, szefem sierż. Szpakowski. Dowódcą II kompani był por. Zarębski i ppor. Kowalski; **Dowódcą III kompani młodzież z Państwowego Nauczycielskiego Seminarium Męskiego w Chełmie** por. Piotrowski i por. Mosiewicz; **Dowódcą IV kompani młodzież z Państwowej Rzemieślniczej Szkoły w Chełmie i Sokoła Chełmskiego** por. Januszkowski i por. Stokłosiński i sierż. Lipiec; Dowódca V kompani por. K. Grabowski; Dowódca VI kompanki por. Grzybowski; Dowódca VII kompani por. E. Tokarski; Dowódca VIII kompani por. D. Dawidowicz. Komendantem wszystkich obozów był kapitan Wilk-Leśniak. ***Red. Ed. Od-wicz.*** ****„Z". 1924 r. nr 29. s. 4.***

Święto Przysposobienia Wojskowego
Chełm : 11 – 12 października 1924 r.

W dniach 11 i 12 października 1924 r. zorganizowano w Chełmie **Święto Przysposobienia Wojskowego.**

Sobota – ***dzień pierwszy*** **– 11 październik 1924 r. :**

godz. 14 – zbiórka na Strzelnicy Wojskowej obok koszar 7 pp. Leg., tu odbędą się: **a):** zawody strzeleckie o nagrody, **b):** marsz 5 kilometrowy **(meta przy ogrodzie miejskim godz. 17);**

godz. 19 – przemarsz Hufców szkolnych z pochodniami przy dźwiękach orkiestry 7 pp. Leg. i kolejowej przez ulice miasta;

godz. 20 – w sali Starostwa Uroczysta Akademia z udziałem St. Argasińskiej ***primadonny opery włoskiej, paryskiej i warszawskiej*** i Cypriana Rybińskiego ***tenora*** raz orkiestry 7 pp. Leg. Po Akademii Wieczornica Taneczna dla wszystkich ***(ceny miejsc 1-3 zł.).***

Niedziela – ***dzień drugi*** **– 12 październik 1924 r. :**

godz. 10 – ks. mjr Warchałowski odprawi nabożeństwo polowe na placu sportowym 2 pac;

godz. 11 – defilada Hufców Szkolnych;

godz. 14 – zawody lekkoatletyczne na placu 2 pac :

a) – bieg stumetrowy,
b) – skok w dal,
c) – rzut granatem,

poza konkursem :

a) – rzut oszczepem,
b) – rzut dyskiem,
c) – skok wzwyż.

Po zawodach rozdanie nagród i świadectw PW.

Sędzia główny mjr Ząbkowski, pomocnicze kolegium sędziowskie – (odznaka biało czerwona). Publiczność na zawody dowoziły 2 auta wojskowe.

Sędziowie honorowi: Starosta Dębski, Dowódca Garnizonu ppłk Micewicz i ppłk Chmurowicz, Burmistrz Hilgier, Dyrektor Gimnazjum Ambroziewicz, Vice-burmistrz Terpitz, Dyrektor Seminarium Nauczycielskiego Męskiego Wojciechowski, Dyrektor Szajbler, Dyrektor Popławski, Lewandowski, inż. Rudolf, inż. Miesionko, inż. Szerniawski i inż. Flakowicz.

Od redakcji: W dniach 11 i 12 października 1924 r. wszyscy ochoczo i ofiarnie zamanifestujemy naszą niezłomną wolę do osiągnięcia jak najpiękniejszych dóbr, jakimi są zdrowie, radość życia, oraz piękno fizyczne i duchowe. Święto Przysposobienia Wojskowego jest jednocześnie wielkim Świętem Wychowania Fizycznego.

****„Z". 1924. Nr 41, s. 1.***

Rewia Przysposobienia Wojskowego

Chełm 3 Maja 1925 r.

Kulminacyjnym punktem święta-uroczystości 3-Maja w Chełmie, była **Rewia Przysposobienia Wojskowego młodzieży szkolnej, Strzelca i Sokoła,** oraz ćwiczenia pokazowe wojska. **Oddziały** mające brać udział **Rewii,** zgromadziły się już o godz. 13 przed gmachem KPU skąd wymaszerowały z orkiestrą kolejarzy na czele do koszar po karabiny.

Rewię rozpoczął 2-kurs Państwowego Nauczycielskiego Seminarium Męskiego w Chełmie, pokazem gimnastyki wzorowej, podług systemu Linga i Herberta. Następnie Hufiec szkolny Państwowego Gimnazjum im. Stefana Czarnieckiego w Chełmie pokazał doskonałą szermierką na bagnety, a szkoła podoficerską 7 pp. Leg. gimnastykę wzorową. **Sokół** zaprezentował piramidy na drabinkach. Po tym Straż pożarna miejska demonstrowała gaszenie pożaru tzw. górnego przy czym umieszczeni wysoko na drabinkach strażacy, urządzili publiczności obfity, choć konieczny ze względu na panujący skwar – prysznic.

Następnie rozpoczęły się przygotowania do ćwiczeń artylerii, i usunięto z placu publiczność, gdy bateria 3 cal. polowa dowodzona przez kpt. Wiatra, w pełnym galopie zajechała na upatrzoną pozycję i w niespełna 3-min., ku

przerażeniu ogółu – gruchnęła cztery razy. Poczym zatoczyły się na pozycje 155 mm, niewiniątka 2 PAC i oddały kanonadę. Nad całością pokazu sprawności 2 PAC czuwał Ząbkowski. Poczym pluton 7 pp. Leg. pod dowództwem kpt. Kominkowskiego nacierał na punkt oporu broniony przez Hufce szkolne dowodzone przez chor. Waszczyńskiego.

Po Rewii odbyła się defilada zgromadzonych oddziałów, przy czym baterie i oddział konny 2 PAC defilował przed dowódcą 7 pp. Leg. ppłk Dąbkiem w pełnym galopie. W czasie zwodów przygrywały orkiestry 7 pp. Leg. i 2 PAC i Kolejowa – publiczność obwicie dopisała.

Od godz. 17 odbyła się w Ogrodzie Miejskim zabawa ludowa, w czasie której przygrywała orkiestra 7 pp. Leg. pod batutą dyrygenta Szlendaka a wieczorem prezes Sekcji Zabawowej Komitetu uczczenia Konstytucji 3-Maja aby było jaśniej przeprowadził do altanki światło. Wieczorem w kawiarni letniej w ogrodzie Miejskim odbył się Radio Koncert. O godz. 21 w Sali Polskiego Klubu Społecznego koncertowała „Lutnia" lubelska oraz skrzypek Grudziński.

„Z" 1925 r. nr 19. s. 2.

„ Dobrze zorganizowane Przysposobienie Wojskowe Młodzieży umożliwi zmniejszenie kontyngentu rekruta "

Święto Przysposobienia Wojskowego

Chełm – 19 i 20 czerwca 1926 r.

Wielkie idee Przysposobienia Wojskowego zyskują coraz większe zrozumienie w szerokich kołach społeczeństwa, w całym Narodzie prawie. Już starsze pokolenie patrzy na ćwiczące hufce młodzieży i myśli – że te ogromne hufce kilkunastoletnich chłopaków, to nasza przyszła Armia.

Na Chełmszczyźnie idea Przysposobienia Wojskowego (PW) rozszerza się coraz bardziej, mając w swym dorobku już kilkanaście dziesiątków przygotowanych do służby w armii chłopaków, którzy w dniach święta PW wykazują swoje postępy.

W 1926 r. święto PW obchodzono w dniach **19 i 20 czerwca.**

Pierwszego dnia sobota 19 czerwca na strzelnicy garnizonowej odbyły się zawody strzeleckie przy udziale 45 zawodników, nadzorowane przez Szefa PW rejonu 7 pp. Leg. kpt. Ferencowicza por. Krzeszowskiego. Strzelano do tarczy dwunastopierścieniowej w pozycji stojącej, z odległości 100 metrów. Jeden strzał próbny. **Wyniki :**

I nagroda, sztucer, zdobył Jan Rysak, strzelec z Krasnegostawu 98 pkt.

(w 1925 r. wgrał on konkurs strzelecki o nagrodę im. dra Dłuskiego we Lwowie)

II nagroda, żeton srebrny, zdobył Marian Jorman strzelec ze Szkoły Rzemieślniczej w Chełmie 94 pkt.

III nagroda, żeton brązowy, zdobył Wacław Omiatek strzelec z Sawina 90 pkt.

Drugiego dnia niedziela 20 czerwca o godz. 9 rano odprawione zostało w Kościele Katedralnym na Górce uroczyste nabożeństwo z kazaniem, poczym obyła się defilada **oddziałów PW** przed dowódcą garnizonu ppłk Dombkiem, szefem PW kpt. Ferencowiczem oraz przedstawicielami władz administracji i szkół. Defiladę prowadził por. Krzeszowski.

Dziarsko z brawurą przy dźwiękach marsza, przeszły oddziały: kursu PW – ***(kurs PW zorganizowany przy 7 pp. Leg. trwał kilka tygodni w czasie którym młodzież przeważnie wiejska – z powiatów: Chełmskiego, Krasnostawskiego i Lubomelskiego w liczbie 37 osób przeszła całkowite przeszkolenie wojskowe – egzamin odbył się we wtorek 28 maja)*** – Strzelcy z Krasnegostawu ze sztandarem, następnie maszerował hufiec Gimnazjum Państwowego w Chełmie, za nim liczne oddziały uczniów Szkoły Rzemieślniczej w Chełmie, na końcu maszerował uczniowski kurs łączności.

Z serdeczną życzliwością witała publiczność Chełmska defilujące oddziały, daleko odprowadzając je wzrokiem, aż zniknęły za ostrym zakrętem ulicy.

Po południu na boisku 7 pp. Leg. w koszarach odbyły się lekkoatletyczne zawody, przy udziale 52 zawodników, którzy przedefilowali przed sędziami i publicznością, gorąco przez wszystkich oklaskiwani. Po zawodach dowódca garnizonu ppłk Dombek rozdał zawodnikom nagrody (razem 27).

Święto PW zakończono odegraniem „Pierwszej Brygady".

****„Z" 1926 r. nr 35. s. 2-3.***

Zestawienie roczne Magistratu – za 1926 r.

W *zestawieniu rocznym wydanym na łamach „Zwierciadła" z dnia 8 stycznia 1927 r. pod hasłem o* **Stowarzyszeniach, Związkach i organizacjach** czytamy **: „W** ubiegłym roku posunęła się również sprawa ***Przysposobienia Wojskowego*****.** Na zewnątrz wyraziło się to urządzeniem popisu oraz kursu instruktorskiego. Działalność **Przysposobienia Wojskowego** opiera się jedynie na barkach instruktora (oficera), a stworzony w tym celu ***„organ obywatelski" – Rada Wychowania Fizycznego –*** nie daje znaku życia**".**

Święto Przysposobienia Wojskowego
Chełm – 12 czerwca 1927 r.

W niedzielę 12 czerwca 1927 r. odbyło się w **Chełmie** doroczne święto **Przysposobienia Wojskowego** będące rewią sprawności fizycznej naszej młodzieży oraz prezentacją jej wyszkolenia wojskowego i sportowego.

Kierownikiem pracy Przysposobienia Wojskowego w szkołach i oddziałach **PW** miasta Chełma jest por. Hertz, Józef Maksymilian oficer instrukcyjny na miasto Chełm, zaś kpt. Stokłosiński jest oficerem instrukcyjnym **PW** na powiat chełmski. Po roku pracy wychowawców młodzieży, przystąpiły szeregi **PW** do uroczystego obchodu swego święta – i całego narodu.

To też gdy rankiem przy dźwiękach **„Pierwszej Brygady"** szły przez ulicę miasta **Oddziały PW** udając się na nabożeństwo na Górkę do katedry, liczne rzesze obywateli Chełma podążały za nimi, by z młodzieżą swą wznosiły modły za pomyślność i szczęście Ojczyzny.

Po przyjęciu raportu przez dowódcę Garnizonu **płk Jana Chmurowicza,** odbyło się Uroczyste Nabożeństwo, w czasie którego przemówił do szeregów naszych „Orląt" kapelan Garnizonu ks. **mjr Warchałowski.**

O godz. 11 przy Ogrodzie Miejskim odbyła się wielka defilada młodzieży chełmskiej pod bronią i w zwykłych szeregach, które wzbudziły szczere uznanie w licznie zgromadzonej publiczności. Defiladę prowadził **kpt. Stokłosiński** a przyjmował dowódca **płk Chmurowicz.**

Po południu na boisku 7 pp. Leg. przy udziale całego Chełma odbyły się zawody sportowe – lekkoatletyczne, w czasie których przygrywała orkiestra 7 pp. Leg. Zawody przeciągnęły się do wieczora, a choć przy końcu tej wspaniałej imprezy zaczął mżyć deszczyk – publiczność wytrwała aż do końca uroczystości i rozeszła się dopiero po rozdaniu nagród zawodnikom przez starostę B. Międzybłockiego, który życzył zawodnikom dalszych postępów w pracy.

Dnia 11 czerwca 1927 r. odbyły się na strzelnicy 7 pp. Leg. **Rejonowe Zawody Strzeleckie** *(podciągnięte pod Święto PW)*, oto wyniki:

1) Marczewski Stanisław 88 pkt. – Państw. Gim. Krasnystaw, dyplom honorowy i sztucer od 7 pp. Leg.;

2) Prokopowicz Julian 87 pkt. – Państw. Gim. Krasnystaw, dyplom honorowy i sztucer od m. Chełma;

3) Lipnicki Stefan 86 pkt. – Państw. Semin. Nauczy. Męskie Chełm, dyplom honorowy i łuk od szkół Chełma;

4) Wołończyk Henryk 84 pkt. – Państw. Gim. Krasnystaw, dyplom honorowy i żeton od szkół Chełma.

Po za konkursem otrzymał nagrodę Kapica Feliks k-dt Oddział Związku Strzeleckiego Janówka powiat Chełm za 88 pkt. dyplom i wstęga honorowa.

Wyniki zawodów lekkoatletycznych – 12 czerwiec 1927 r. :

- bieg na 100 m :

1) Franaszczuk 12s.; 2) Krakiewicz 12,2s.; 3) Paul 12,6s. *(wszyscy)***;** Państwowe Seminarium Nauczycielskie Męskie w Chełmie;

- bieg na 800 m :

1) Rajter 2.24 min. – Państwowa Szkoła Rzemieślnicza Chełm;

2) Krakiewicz 2.25 min. – Państw. Semin. Nauczy. Męskie Chełm;

3) Wroński 2.26 min. – Państw. Semin. Nauczy. Męskie Chełm;

- skok w dal :

1) Franaszczuk 5,48 m – Państw. Semin. Nauczy. Męskie Chełm;

2) Karauda 5,40 m – Państw. Gim. Krasnystaw;

3) Geryng 5,30 m – Państw. Semin. Nauczy. Męskie Chełm;

- skok wzwyż :

1) Prokopowicz Julian 160 cm – Państw. Gim. Krasnystaw;

2) Geryng 155 cm – Państw. Semin. Nauczy. Męskie Chełm;

3) Baran 150 cm – Państw. Semin. Nauczy. Męskie Chełm;

- skok o tyczce :

1) Wolańczyk Henryk 2.70 m – Państw. Gim. Krasnystaw;

2) Prokopowicz 2.65 m – Państw. Gim. Chełm;

3) Orłowski 2.60 m – Państwowa Szkoła Rzemieślnicza Chełm;

- rzut dyskiem :

1) Durko Paweł 31.90 m – Państw. Semin. Nauczy. Męskie Chełm;

2) Gogolewski 30 m – Państw. Semin. Nauczy. Męskie Chełm;

3) Piórkowski 29.85 m – Państwowa Szkoła Handlowa Chełm;

- rzut kulą :

1) Prokopowicz 9.80 m – Państw. Gim. Krasnystaw;

2) Rogalski 8.90 m. – Państw. Gim. Chełm;

3) Szreniawski 8.70 m – Państw. Gim. Chełm.

Za zawody lekkoatletyczne żetony od szkół Chełm i dyplomy honorowe.

„Z" 1927 r. nr 15. s. 2-3.

Święto Przysposobienia Wojskowego Obwodu 7 Pułku Piechoty Legionów w 1928 r.

Dnia 2 czerwca: Zawody strzeleckie obwodowe strzelnica garnizonowa. **Dnia 3 czerwca: Msza** święta na Górce Katedralnej. **Defilada** oddziału przysposobienia wojskowego. **Zawody sportowe** na boisku 7 pp. Leg. – program zawodów: biegi na 100m 800m i 3.000m, skoki w dal wzwyż i o tyczce, rzut oszczepem. **Zawody piłki nożnej** pomiędzy drużyną WKS 7 pp. Leg. a reprezentacją Hufców Szkolnych PW. **Założenie obozu** przez I Drużynę Harcerską im. Ks. Józefa Poniatowskiego Państwowego Gimnazjum w Chełmie. **Dekoracja** zawodników przygrywa orkiestra 7 pp. Leg. ***„Z" 1928 r. nr 21. s. 3.***

Święto Szkolne

w Państwowym Gimnazjum im. St. Czarnieckiego 27 maja 1928 r.

Uroczystość rozpoczęła się mszą św. w kaplicy gimnazjalnej następnie na dziedzińcu odśpiewano pieśni i ogłoszono wyniki wyborów na sztandarowych na rok szkolny **1928\1929.** Następnie punktem kulminacyjnym było wręczenie świadectw uczestnikom **szkolnego Przysposobienia Wojskowego i defilada**. Na drugi dzień młodzież w zorganizowanej grupie pod kierownictwem dyrekcji i rodziców udaję się na majówkę do Dorohuska. ***„Z" 1928 r. nr 21. s. 4.***

Zebranie Komisji Rewizyjnej PW

W dniu 10 maja 1929 r. o godz. 16.30 odbyło się w koszarach zebranie **Komisji Rewizyjnej Przysposobienia Wojskowego w Chełmie.**

„Z" 1929 r. nr 18. s. 4.

Zawody Strzeleckie

Staraniem Obwodowej Komendy PW w Chełmie w czerwcu 1929 r. odbyły się w **Chełmie** eliminacyjne zawody **Przysposobienia Wojskowego** w strzelaniu z broni wojskowej. Udział wzięły **Hufce Szkolne i Oddziały Strzelca z Chełma, Krasnegostawu i Lubomla.**

Wyniki zawodów były sensacją w zespołach zajmujących się wyczynowo strzelectwem. Wszyscy zgodnie przyznawali pierwszeństwo stojącym od szeregu lat na czele strzelectwa w regionie **Hufcowi Szkolnemu i Związkowi Strzeleckiemu z Krasnegostawu.** Walka miała toczyć się o drugie miejsce między **Chełmem a Lubomlem.** Po oddaniu strzałów przez zespół strzelców z **Lubomla,** którzy zdobyli **231 pkt.**, stanął na pozycji dotychczasowy mistrz w strzelaniu **Strzelec z Krasnegostawu,** i zdobył **243 pkt.** Trzeci z kolei zespół z **Chełma** zdobył **259 pkt.** zadając dotkliwą klęskę drużynie z **Krasnegostawu** i zdobył pierwsze miejsce.

Strzelanie : I miejsce – Chełm……259 pkt.
II miejsce – Krasnystaw……...243 pkt.
III miejsce – Luboml……..231 pkt.

Drugą sensacją było wygranie przez **Gimnazjalny Hufiec Szkolny z Chełma** asów strzeleckich **Hufca z Krasnegostawu 106 : 90.**

Najciekawiej zapowiadały się zawody **juniorów pierwszego stopnia PW,** którzy po raz pierwszy stawali do zawodów strzeleckich. Wyniki tego strzelania przyniosły drugie zwycięstwo zespołowi strzeleckiemu z **Chełma,** który osiągnął **425 pkt.,** podczas gdy **Luboml** osiągnął **363 pkt.**, a **Krasnystaw** zaledwie **315 pkt.** Honor **Strzelca z Krasnegostawu** uratował w strzelaniu indywidualnym na **200 m** ob. **Bednarz** osiągając **55 pkt.**, przed ob. **Dubielem** z **Rejowca 51 pkt.** i ob. **Skibińskim z Lubomla 43 pkt.**

Zawody te, które po raz pierwszy ozdobiły piersi strzelców chełmskich złotymi żetonami otworzyły im drzwi na świat sportowo-strzelecki.

Dnia 9 czerwca 1929 r. drużyny te stanęły do walki o mistrzostwo dywizji w Zamościu. Dobry skład drużyn, celowe i sumienne ich szkolenie, racjonalny kierunek, jaki pracy strzeleckiej nadali obecni pracownicy **Strzelca** na terenie **Chełma,** pozwala mieć nadzieję, że i w zawodach dywizyjnych drużyny te godnie zaprezentują swój **Oddział Chełmski.** ***„Z" 1929 r. Nr 15, s. 2.***

Zawody Lekkoatletyczne P W

W dniu 3 maja 1930 r. o godzinie 15 na boisku sportowym Gimnazjum Państwowego w Chełmie odbędą się zawody lekkoatletyczne organizowane przez **Powiatowy Komitet Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego.** Wstęp dla młodzieży 20 gr. dla dorosłych 40 gr. – dla członków PW bezpłatnie. ***„Z" 1930 r. Nr 13, s. 5.***

Propaganda Strzelecka

W ciągu tygodnia propagandy strzelectwa w dniach 4 – 11 listopada 1934 r. zdobyło odznak III klasy 414, II klasy 19, I klasy 6 osób. Ogółem startowało o Odznakę Strzelecką ponad 600 osób.

Na uwagę zasługuje tu masowy udział w strzelaniach na **Odznakę Strzelecką** w Chełmie **Hufców Przysposobienia Wojskowego Seminarium Żeńskiego i Męskiego, Gimnazjum, Szkoły Rzemieślniczej, Szkoły Handlowej i Kolejowego Przysposobienia Wojskowego a na prowincji członków Związku Strzeleckiego.** ***„KN" 1934r.***

Program Obchodu Święta Narodowego 3 Maja w mieście Chemie – w 1939 r.

godz. 7: hejnał;
godz. 9: zbiórka wojska, wszystkich organizacji i młodzieży szkolnej, na stadionie sportowym PW na terenach Dyrekcji Kolei – ***(wejście od ul. Lisa Kuli)*****;**
godz. 10: msza polowa na stadionie sportowym PW;
godz. 11: defilada wojska, hufców PW, organizacji ul. Hrubieszowską do szpitala wojskowego;
godz. 12: uroczyste posiedzenie Rady Miejskiej w Sali kina „Corso", powzięcie uchwały o nadaniu obywatelstwa honorowego

miasta Marszałkowi Śmigłemu-Rydzowi;
godz. 16: Bieg Narodowy ulicami Chełma;
godz. 18: wieczornica dla młodzieży pozaszkolnej urządzona przez – staraniem K.S.M.Ż. w sali parafialnej na Górce Katedralnej;
godz. 20: akademia, przedstawienie w Sali Klubu Społecznego.
Komitet Obywatelski Święta 3-Maja prosi społeczeństwo miasta o udekorowanie domów, balkonów, sklepów, flagami o barwach narodowych.
„Z" 1939 r. Nr 18, s. 1.

Tydzień Przysposobienia Wojskowego Kobiet

W dniach 27 – 31 maja 1939 r. w całej Polsce odbywa się
Tydzień Przysposobienia Wojskowego Kobiet

W ramach tego Tygodnia odbędzie się zbiórka uliczna, przemówienie propagandowe w kinach w Chełmie. Ognisko w parku Gimnazjum Żeńskiego z tańcami i orkiestrą. W dniu 28 maja ognisko o godz. 19, wstęp bezpłatny dla wszystkich. ***„Z" 1939 r. Nr 22, s. 2.***

Rozdział III –
Wychowanie Fizyczne i Przysposobienie Wojskowe w Chełmie i w powiecie chełmskim w latach 1918-1939

19 sierpień 1922 r.

Rada Naczelna PW i WF przy MOP i WR, zorganizowała 15 marca 1926 r. w Warszawie Zlot komendantów i działaczy Hufców PW i WF z całego kraju. Zjazd miał na celu rozwinąć działalność programową oraz stworzyć i rozbudować w całym kraju sieć organizacyjną i doprowadzić do współdziałania z czynnikami państwowymi, samorządowymi i społecznymi nad rozwojem WF i PW. W Zjeździe uczestniczyła też delegacja z Chełma. W myśl uchwały Zjazdu Rady Naczelnej została utworzona w Chełmie Okręgowa i Powiatowa Rada PW i WF ze starostą na czele. Do Zarządu Rady weszli: nauczyciele wychowana fizycznego, wojskowi instruktorzy PW i WF, lekarze sportowi oraz znawcy zagadnień wychowania fizycznego, gimnastyki, sportu i medycyny szkolnej .

W niedzielę 28 marca 1926 r. odbyła się w Warszawie inauguracja Rady naczelnej wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego (przy Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego), która ma rozwiązać działalność programową i stworzyć w całym kraju sieć organizacyjną do współpracy czynników państwowych, samorządowych i społecznych nad wychowanie fizycznym i przysposobieniem wojskowym. Rada naczelna ma stworzyć sieć organizacyjną to jest Rady wojewódzkie i powiatowe wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego.

Przy tworzeniu nowej Rady Powiatowej WF i PW w Chełmie :

należałoby się kierować nie wiekiem nie tytułem danej osoby lecz przede wszystkim stosunkiem jego do sportu. Poza nauczycielami gimnastyki naszych szkół chełmskich, powinni wejść także, wojskowi wszyscy ci którzy ukończyli kursy wychowania fizycznego – poza tym jeden przedstawiciel wojska to jest kierownik przysposobienia wojskowego w szkole to za mało. W Radzie powinni być ci wszyscy którzy mają coś do powiedzenia w tym temacie – dlatego.

Starosta jako przyszły przewodniczący chełmskiej Rady powiatowej WF i PW powinien wziąć to pod uwagę. ****„Z" 1926 r. nr 15. s. 3.***

Tężyzna fizyczna i idea Przysposobienia Wojskowego w Związku Młodzieży Wiejskiej

Zlot w Warszawie

Wychowanie Fizyczne i Przysposobienie Wojskowe znajdują wśród młodzieży wiejskiej coraz więcej zwolenników.

Do niedawna sport dla wsi był czymś zgoła nieznanym i obcym, dziś szczęśliwie coraz większe masy doceniają znaczenie jego i coraz szerszy oddźwięk słyszy się na terenie **Związku Młodzieży Wiejskiej** w dziedzinie prac **wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego – WF i PW.**

Miły ten objaw zawdzięczać należy czynnikom, które umożliwiły **ZMW** prowadzenie tych prac. Rezultaty długo czekać na siebie nie pozwalają.

W dniach 26 i 27 października 1929 r.
odbył się w Warszawie Zlot sekcji PW i WF
sfederowanych Związków Młodzieży Wiejskiej.
Zlot zgromadził około 1300 osób ze wszystkich stron Rzeczypospolitej.

Uroczystości Zlotowe rozpoczęto mszą św. w kościele garnizonowym. Po mszy sformowano kolumnę pochodową, w której wzięli udział przedstawiciele Związków, trzy bataliony oddziałów PW i nieumundurowani uczestnicy Zlotu.

Pochód z orkiestrami i sztandarami do Grobu Nieznanego Żołnierza, tu złożono wieńce. Po czym pochód ruszył na Zamek, celem złożenia hołdu Panu Prezydentowi Rzeczypospolitej. Na dziedzińcu Zamkowym przy dźwiękach Hymnu Narodowego Pan Prezydent dokonał przeglądu Oddziałów PW i grup reprezentacyjnych, po czym zgromadzeni wznieśli entuzjastyczne okrzyki na cześć Pana Prezydenta. Następnie pochód ruszył do Belwederu, tu po ustawieniu oddziałów na dziedzińcu i odegraniu Brygady w zastępstwie nieobecnego Pana Marszałka Piłsudskiego, zebranych powitał adiutant Marszałka. Były podpisy w księdze pamiątkowej i okrzyki na część Marszalka Piłsudskiego – pochód rozwiązano na Placu Trzech Krzyży. Zlot poza częścią reprezentacyjną miał na celu zestawienie dorobku w dziale **WF i PW poszczególnych grup.**

Grupa Lubelska dzięki pomocy pana mjr Mirskiego i Dyr. Fiszera przedstawiała się okazale. W ogóle z województwa Lubelskiego wzięło udział **165 osób.** W zwartym szeregu w mundurach **PW stanęło 104 członków,** sformowanych w jedna kompanię, która w dowód wyróżnienia stanęła na czele pochodu. Lubelszczyzna zarówno pod względem ilościowym jak i jakościowym wyróżniała się od innych grup. Następnie Lubelszczyzna zaprezentowała **popisy gimnastyczne męskie i żeńskie.** Grupa Województwa Lubelskiego otrzymała nagrodę za najliczniejszy udział i najlepszy wygląd na Zlocie. Grupę prowadził Ciszek Józef Instruktor WF i PW Wojewódzkiego ZMW w Lublinie.

W grupie Lubelskiej czołowe miejsce zajęła grupa z **powiatu chełmskiego,** która wyróżniała się swą sprężystością i dobrym przygotowaniem do **popisu gimnastycznego.** Okręgowy Związek Młodzieży Wiejskiej powiatu Chełmskiego dowiódł, że prace **PW i WF**, są mu bliskie i w tym kierunku prowadzi wytężoną akcje, obejmując coraz szersze rzesze młodzieży pogłębiając prace w oddziałach już zorganizowanych. Należy sądzić, iż Powiatowe Władze pracą tą bliżej zainteresują się i udzielą O ZMW pomocy celem jak najlepszego rozwinięcia **wśród młodzieży wiejskiej akcji PW i WF.** ***„Z" 1929 r. nr 35. s. 4.***

Przy **Powiatowy Komitet Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego istniał KS a przy nim cywilna drużyna piłki nożnej KS „Biali" WF i PW (rozwinąć).** ***„Z" 1930 r. Nr 14, s. 3.***

Co to jest i co robi Komitet WF i PW – 1931 r.

Zastanawiałem się, ile w powiecie obywateli powiatu Chełmskiego wie co to jest **Komitet Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego.** Nie jestem wielkim pesymistą, ani też optymistą więc wypośrodkowałem sobie przekonanie, że liczba wiedzących coś niecoś o **Komitecie WF i PW** jest wielką niewiadomą. Warto tedy napisać o tym **Komitecie**, ażeby dopełnić całości zamierzenia.

Komitet Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego jest organizacją zalegalizowaną Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia **28 stycznia 1927 r.**, a powołaną do koordynowania oraz popierania działalności organów państwowych samorządowych i społecznych w sprawach **wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego** na swoim terenie.

Skład Komitetu Powiatu Chełmskiego :

1 – Wydział wykonawczy: Starosta Bagiński, ppłk Zajączkowski, mjr Baczyński, por. Bieniaszkiewicz, p.p. Dziemscy, Makarewicz, Ornatowski, Schon, ob. Pupko – Komendant Powiatowy Związku Strzeleckiego;

2 – Sekcja wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego: Przewodniczący Schon, członkowie: p.p. Kruczek, Zwierzyński z Bezka, por. Bieniaszkiewicz;

3 – Sekcja wychowania społecznego i propagandy: Przewodniczący Makarewicz, Zastepca Leon Szelążek Insp. Samorz., członek P. P. Gniazdowski, sekr. gm. Materkowski, Trędota;

4 – Sekcja administracyjno-gospodarcza; Przewodniczący Grzegorz Dziemski, Zastępca Władysław Zajdler, członek P. P. Józef Hołysz wójt gminy Krzywiczki, Morawski prezes Zw. Ziemian, Cyprian Odorkiewicz, Adam Waligórski.

Na pierwszy plan wysuwa się akcja wychowania fizycznego w środowiskach zorganizowanych, przez które winna przejść nasza młodzież przed służbą wojskową.

Akcja ta wymaga instruktorów i terenu, o których zabiega i urządza **Komitet WF i PW** naszego powiatu, który winien się spotkać z wielkim poparciem społeczeństwa aby przejąć obowiązek rozbudowy kraju w zakresie urządzeń wychowania fizycznego.

W akcji przysposobienia wojskowego Komitet dopomaga Powiatowym komitetom wojskowym do przeprowadzania pracy z dziedziny wojskowej w myśl istniejących programów przez dostarczanie im środków lokomocji i przez roztaczanie nad tymi oddziałami opieki w postaci **wychowania obywatelskiego**.

Jednym słowem regulaminem **Komitetu Powiatowego i Gminnego** są następujące wskazania:

1 – Propaganda idei PW i WF na terenie powiatu.

2 – Udzielanie pomocy organom PW i WF na terenie powiatu.

3 – Udzielanie pomocy stowarzyszeniom, wykazującym dotychczasową pracą w zakresie PW i WF.

4 – Organizacja jednostek PW i WF na terenie powiatu.

5 – Wyszukiwanie i urządzanie odpowiednich terenów do sportowych boisk na terenie powiatu, w miejscowościach gdzie są oddziały WF i PW.

6 – Urządzanie zawodów międzyoddziałowych, sportowych o charakterze propagandowym.

7 – Organizacja imprez dochodowych na pokrycie wydatków związanych z urządzaniem boisk sportowych na terenie powiatu.

8 – Pomoc członkom PW przy zamówieniu umundurowania.

9 – Pomoc członkom PW przy załatwianiu ich spraw osobistych w urzędach państwowych, samorządowych, komunalnych przez udzielanie im wskazówek i porad.

10 – Nacisk na członków PW na punktualne przybywanie na zarządzone zbiórki do ćwiczeń.

Załatwianie poszczególnego zakresu działalności naszego **Powiatowego Komitetu WF i PW**, pozwoli wszystkim czytającym nasz miejscowy organ prasowy „Zwierciadło" zapoznać się z tym olbrzymim zadaniem, które ciążyć winno nie tylko na Komitecie, lecz na wszystkich obywatelach równomiernie.

„Z" 1931 r. Nr 8, s. 1.

Odezwa

Na terenie powiatu chełmskiego istnieje dużo bratnich organizacji sportowych, wojskowych i przysposobienia wojskowego, które mają jedną bolączkę – brak lokalu, gdzie by mogły znaleźć pomieszczenie.

Życie sportowe i przysposobienie wojskowe nie może się rozwijać odpowiednio, gdyż na każdym kroku daje się odczuwać brak ogniska, w którym by ześrodkowały się usiłowania wszystkich organizacji sportowych i wojskowych w dążeniu do jednego wielkiego celu: Wielkiej i silnej duchowo i fizycznie Polski.

Chełmski Komitet Powiatowy Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego, chce usunąć, ten dotkliwy brak i postanowił w tym **1931 r.** przystąpić do budowy **ośrodka wychowania fizycznego w Chełmie pod nazwą „Oleandry".**

Ośrodek „Oleandry" stanowić będą: **Dom Ludowy, boisko sportowe, kręglarnia, strzelnica już zbudowana, kąpielisko, czytelnia, biblioteka, sala ćwiczeń, itd.**

Fundusze na budowę tego ośrodka postanowiono uzyskać drogą ofiar publicznych, przez sprzedaż cegiełek, na ten cel wydanych.

Komitet Powiatowy podaje do wiadomości rozpoczęcia sprzedaży cegiełek na budowę ośrodka **„Oleandry"** i prosi wszystkich obywateli o nabywanie ich w miarę swoich możliwości finansowych.

Komitet spodziewa się, że instytucje i osoby, których środki materialne powalają na to, nie ogranicza się do zakupienia cegiełki na „odczepne", lecz w pełni zrozumienia obowiązku obywatelskiego przyjdą Komitetowi z wydatną pomocą.

Do czynu!

Pokażmy, że i my obywatele powiatu chełmskiego w wyścigu pracy bierzemy udział i to nie na szarym końcu.

Za Komitet Powiatowy Przewodniczący Komitetu Br. Bagiński, Starosta.

****„Z" 1931 r. Nr 16, s. 3.***

Powiatowy Komitet WF i PW w Chełmie

Składa niniejszym serdeczne podziękowanie wszystkim P.T. Paniom i Panom, którzy przyczynili się do organizacji **Festynu w dniu 4 maja 1931 r.**

W szczególności Komitet dziękuje PP. Ofiarodawcom licznych i cennych fantów dla loterii, kontrolerom strzelnicy oraz Strzelcom i Strażakom, którzy nie szczędzili swego trudu przy spełnieniu czynności technicznych, związanych z – **Festynem.**

Specjalne podziękowanie Komitet wyraża Paniom ze Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet i Rodziny Wojskowej, które zajęły się sprzedażą fantów i biletów w ciągu całego dnia i pracą swoją osiągnęły znaczny dochód na cele **wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego miasta i powiatu chełmskiego.** ****„Z" 1931 r. Nr 20-21, s. 3.***

Komitet Powiatowy Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego w Chełmie

podaje do wiadomości, że **strzelnica małokalibrowa** jest czynna dla publiczności codziennie w godz. 12–18 i w niedzielę 9–18. Strzelać mogą i kobiety. Naboje i tarcze papierowe zakupuje się w strzelnicy.

Staraniem Powiatowego Komitetu WF i PW w Chełmie

w piątek **26 czerwca 1931 r.** w sali kina „Wersal" o godz. 19.30 odbył się **Wielki Wieczór Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego** o bogatym i wysoce artystycznym programie, na który złożyły się śpiew, muzyka i produkcja żywego słowa.

Wieczorów takich organizuje się w naszym mieście bardzo dużo ale ten **Wieczór WF i PW** przewyższy wszystkie odbyte dotychczas tego rodzaju imprezy, bowiem na prośbę Komitetu wygłosić Odczyt znany powieściopisarz i

zasłużony bojownik o Niepodległość Wacław Sieroszewski, znany w naszym mieście z kilku odczytów. Odczyt sprowadził do „Wersalu" tłumy publiczności, zwłaszcza że dochód z Wieczoru jest przeznaczony na fundusz budowy **kąpieliska w ośrodku WF i PW na placu obok Poczty.**

Wacław Sieroszewski przybył pociągiem pośpiesznym z Warszawy w piątek o godz. 3.17 rano – większa liczba obywateli Chełma wzięła udział w jego powitaniu jako, Dostojnego Gościa na dworcu kolejowym.

„Z" 1931 r. Nr 23, s. 3.

Powiatowy Komitet WF i PW w Chełmie

składa niniejszym serdeczne podziękowania P.T. Paniom i Panom, którzy przyczynili się do organizacji **Wieczoru WF i PW w dniu 26 czerwca 1931 r.** w sali kina „Wersal", szczególnie Jadwidze Korczakowskiej, Wertheimowej, kierownikom chórów szkół im. Kościuszki p. Ziółkowskiemu, im. Konarskiego i p. Duchowi i Edmundowi Ferszce którzy wzięli udział w części koncertowej.

Specjalne podziękowania Komitet składa Orkiestrze 7 pp. Leg. na ręce WP por. Siebena.

Strzelnica WF i PW

na placu przy ul. Lubelskiej (obok Poczty) w budującym się **ośrodku p.n. „Oleandry"** czynna jest codziennie przy znacznym udziale strzelających.

Konkurs strzelecki odbyty w **maju 1931 r.** w którym wzięło udział około **800 zawodników,** dał wynik najlepszy w Województwie Lubelskim.

Przy zainteresowaniu się strzelectwem i odwiedzaniu **strzelnicy** w ciągu sezonu, poprawi jeszcze bardziej formę zawodników i pozwoli w przyszłości konkurować z najlepszymi ośrodkami strzeleckimi w Rzeczypospolitej. W najbliższych dniach **Komitet** sprowadza tzw. **wiatrówki** w celu uprzystępnienia ćwiczeń strzeleckich najmłodszym zawodnikom, którzy dotychczas z broni małokalibrowej nie mogli korzystać.

Odwiedzajcie więc tłumnie – **Strzelnicę** – i szykujcie się na przyszłych mistrzów strzelania konkursowego. ***„Z" 1931 r. Nr 23, s. 3.***

Na naboje

dla niezamożnych zawodników podczas wiosennego strzelania złożyły ofiary następujące osoby: Związek Oficerów Rezerwy w Chełmie 16 zł. 50 gr., Związek Podoficerów Rezerwy w Chełmie 5 zł., G. Michalenko 30 zł., dyr. A. Makarewicz 5 zł.

Komitet Powiatowy WF i PW składa ofiarodawcom podziękowania za ich obywatelskie stanowisko w tak ważnej sprawie jaką jest **przygotowanie wojskowe i wychowanie fizyczne młodzieży.** Oby takich czynów więcej!

„Z" 1931 r. Nr 25, s. 6.

Święto Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego w Dorohusku

Staraniem Komendy Powiatu Związku Strzeleckiego i Komendy Powiatu Przysposobienia Wojskowego oraz Zarządu Oddziału Związku Strzeleckiego Dorohusk odbyło się dnia 12 lipca 1931 r. Rejonowe Święto WF i PW w Dorohusku.

Na program święta złożyły się:

1) zawody lekkoatletyczne: a) bieg na 1.500m, b) sztafeta 4x400m, c) bieg na 100m, d) skok w dal, e) skok wzwyż i o tyczce, f) rzut dyskiem i pchnięcie kulą, h) pływanie na 100m stylem dowolnym i 100m na wznak, g) gry w koszykówkę i w siatkówkę;

2) chrzest łodzi strzeleckiej i odpłynięcie jej do Gdańska;

3) przedstawienie pod gołym niebem;

4) koncert orkiestry 7 pp. Leg.;

5) zabawa strzelecka.

Już od samego rana zaroił się Dorohusk różnymi mundurami strzeleckimi licznie przybyłych obywateli na zawody strzeleckie z okolicznych oddziałów **ZS** oraz jeszcze liczniejszych szeregów publiczności, która na to święto pościągała z okolicznych wsi i miasteczek.

O godz. 10 rano rozpoczęło się święto zwodami lekkoatletycznymi do których zapisało się **60 zawodników** przeważnie brać strzelecka.

Osiągnięto następujące wyniki:

1) bieg na 1500m: wygrał Stępniewicz Władysław czas 5,08 min., drugi był Alot Stefan ZS Marysin czas 5,09 min., trzeci Kozioł Mieczysław ZS Marysin czas 5,12 min.;

2) sztafeta 4x400m: wygrał zespół KPW Chełm czas 57,3 sek., drugi był Oddział ZS Żalin czas 57,8 sek., trzeci Oddział ZS Ostrów czas 58 sek.;

3) bieg na 100m: wygrał Wleklik Andrzej ZS Chełm czas 13 sek., drugi był Krzysztofowicz ZS Marysin czas 13,3 sek., trzeci Dąbrowski Seweryn ZS Dorohusk czas 13,6 sek.;

4) kok w dal: wygrał Paluch Józef KPW Chełm odległość 5,33m, drugi był Wleklik Andrzej ZS Chełm odległość 4,82m, trzeci Maciukiewicz Jan ZS Chełm odległość 4,66m;

5) skok wzwyż: wygrał Stępniewski Władysław ZS Chełm wysokość 1,36m, drugi był Radzieńczak Jan KPW Chełm wysokość 1,35m;

6) skok o tyczce: wygrał Mrozowski Wacław ZS Dorohusk wysokość 2,40m, drugi był Maciukiewicz Jan ZS Chełm wysokość 2,30m;

7) rzut dyskiem: wygrał Dąbrowski Seweryn ZS Dorohusk odległość 26,61m, drugi był Wleklik Andrzej ZS Chełm odległość 26,50m, trzeci Paluch Józef KPW Chełm odległość 22,60m;

8) pchnięcie kulą: wygrał Pietraszewski Józef KPW Chełm odległość 10,50m, drugi był Wleklik Andrzej ZS Chełm odległość 9,80m, trzeci Ławski Jerzy odległość 9,72m;

9) pływanie 100m: wygrał Nawrot Tadeusz ZS Dorohusk czas 62 sek., drugi był Górecki Szkoła Handlowa Chełm czas 64 sek., trzeci Dobrzański Stanisław czas 66 sek.

Poza konkursem został dopuszczony do zawodów uczeń Technicznej Szkoły w Brześciu Roman Sielski, który osiągając następujące wyniki: skoczył w dal 5,41m i wzwyż 140cm oraz 100m przebiegł w czasie 13,1 sek.

Zawody były prowadzone osobiście przez Powiatowego Komendanta ZS Pupko i Powiatowego Komendanta PW chor. Kułagowskiego oraz instruktorów wojskowych sierż. Sałatę i plut. Młodkowskiego.

Następnie zostały rozegrane mecze w koszykówkę i siatkówkę między drużynami ZS Dorohusk i KPW Chełm, w koszykówkę zwyciężył 12 : 9 ZS Dorohusk, natomiast w siatkówkę KPW Chełm 26 : 16.

Punktem kulminacyjnym święta był start łodzi i jej wyjazd do Gdańska. O godz. 16 cały brzeg Bugu zaroił się ponad 2000 tys. tłumem widzów, gdzie u brzegu kołysała się skonstruowana przez strzelców, a która zanieść miała młodych pionierów aż na siwe fale polskiego Bałtyku.

Poświęcenia łodzi dokonał miejscowy ksiądz proboszcz Szyszko i w okolicznościowym przemówieniu stawiając cel sportu wodnego i znaczenie dla Polski dostępu do morza. Ojcami chrzestnymi łodzi byli Starosta Bagiński i p. płk. Dąbkowa. Po uroczystości poświęcenia obsada łodzi w osobach strzelców Pupki Władysława i Błażejewicza Kazimierza zajęła miejsca w kajaku i na znak podany przez Komendanta Powiatowego ZS, łódź odbiła od brzegu przy dźwiękach orkiestry 7 pp. Leg. grając I Brygadę i w entuzjastycznych okrzykach publiczności pomknęła chyżo w dół rzeki Bug hen – aż na polskie morze – Szczęść Boże młodym pionierom.

Na zakończenie o godz. 19 sekcja amatorska miejscowego Oddziału ZS odegrała humoreskę pt „Próba generalna”, a po przedstawieniu rozpoczęła się zabawa taneczna pod gołym niebem zakańczając ten miły i pełen wrażeń dzień dla publiczności Dorohuska. ***„Z” 1931 r. Nr 26, s. 2.***

Z życia Obozów Przysposobienia Wojskowego Życie kulturalne –

Młodzież szkolna w obozach w terenie nie dała się pochłonąć wyłącznie ćwiczeniom wojskowym i sportowym. Życie umysłowe nie osłabło, ożywiło się

nawet wskutek zmiany warunków życiowych, i zetknięcie młodzieży z różnych środowisk.

Areną na której młodzież popisuje się płodami swego życia duchowego są zebrania przy ogniskach, zwane krótko **Ogniskami.**

Na ognisko wybrano uroczy zakątek leśny – naturalny amfiteatr. Na środku płonie olbrzymie ognisko, a na stokach wśród drzew rozsiada się młodzież wszystkich obozów. Postacie ludzkie oblewa czerwony odblask płomienia, ogień trzaska i sypie snopami iskier. Obraz o charakterze baśniowym akustyka wspaniała. Nastrój wysoce romantyczny.

Gdy wszystkie obozy już się zeszły, rozpoczyna się Ognisko śpiewem ogólnym. Potem w różnych miejscach leśnych stoków odzywają się chór i orkiestra, a na przemian z tymi produkcjami popisują się deklamatorzy itd.

W ubiegłą niedzielę 5 lipca 1931 r. z okazji uroczystego otwarcia obozów odbyło się takie zbiorowe Ognisko. Na program złożyły się: Chór uczniów Państwowego Seminarium Nauczycielskiego Męskiego i Gimnazjum im. Zamojskiego w Lublinie 3 utwory na 4 głosy. Dyrygował Jan Batko uczeń Seminarium, poziom artystyczny chóru bardzo wysoki.

Mikołaj Litwińczuk uczeń Państwowego Seminarium Nauczycielskiego Męskiego w Chełmie oddeklamował Redutę Ordona – A. Mickiewicza.

Chór uczniowski szkół średnich: Ostroga, Krzemieńca i Białokrynicy odśpiewały 4 utwory na 4 głosy też piękne pieśni ludowe ukraińskie, dyrygował Włodzimierz Samochwalenko uczeń Państwowego Seminarium w Ostrogu.

Dawid Zagan absolwent prywatnego Gimnazjum żydowskiego w Łucku zaprodukował pyszną trawestację „Sonny Boy" a potem zagrał stylowo kilka pieśni na grzebieniu przy akompaniamencie skrzypcowym Borucha Ochberga, absolwenta tegoż Gimnazjum.

Rajmund Wenke uczeń Prywatnej Szkoły Handlowej zawodu w Lublinie odtańczył „Kozaka" przy muzyce lubelskiego seminarium.

Tadeusz Błażejewski uczeń Państwowego Gimnazjum w Równem oddeklamował po mistrzowsku, Lechonia „Mochnacki" i Mickiewicza „Pies i Wilk".

Zakończono ogólnym śpiewem i okrzykami na cześć gości. Ognisko aranżowała sama młodzież pod nadzorem wychowawcy szkolnego obozu prof. Tadeusza Lesiaka z Łucka. Produkcjom przysłuchiwał się liczny zastęp gości z generałem Dobrodzickim i kuratorem Bugajskim na czele. ***„Z" 1931 r. Nr 26, s. 2.***

Z życia Obozów Przysposobienia Wojskowego Życie sportowe –

Uświetnieniem uroczystości otwarcia **Obozów PW** w Wólce Proteckiej były zawody sportowe i strzeleckie.

Do rozgrywki w koszykówkę stanął Obóz 1 (szkoły średnie z Chełma, Krasnegostawu, Tomaszowa, Zamościa, Szczebrzeszyna), przeciw Obozowi 2 (szkoły średnie z Lublina): zwyciężył Obóz 2 wynik 46 : 2. Obóz 3 (szkoły średnie z Łucka, Kraśnika, Janowa, Chełma), stanął przeciw Obozowi 5 (szkoły średnie z Dubna, Kowla, Równego): wygrał Obóz 3 wynik 21 : 3.

Do rozgrywki w siatkówkę stanął Obóz 2 przeciw Obozowi 4 (szkoły średnie Krzemieńca, Ostroga, Zdołbunowa, Sarn): wygrał Obóz 2 wynik 30:11. Dalej: Obóz 1 wygrał z Obozem 3 wynik 25 : 20.

W zawodach strzeleckich – broń małokalibrowa – odległość 50m, 20 strzałów pozycja stając z wolnej ręki (uzyskały poszczególne obozy na możliwych 600 punktów):

1 – Obóz 4 – 425 pkt.
2 – Obóz 3 – 372 pkt.
3 – Obóz 5 – 349 pkt.
4 – Obóz 1 – 333 pkt.
5 – Obóz 2 – 264 pkt.

Dyplomy z rąk **generała Dobrodzickiego** otrzymały 2 zwycięskie zespoły a mianowicie: zespół Obozu 4 w osobach: Fabjańki Roman i Jarocki Romuald, uczniowie szkoły rolniczej z Białokrynicy i Bielecki Andrzej uczeń gimnazjum licealnego w Krzemieńcu oraz zespół Obozu 3 w osobach: Sowa Tadeusz i Sowa Zbigniew uczniowie gimnazjum w Kraśniku i Garkusz Rościsław uczeń gimnazjum rosyjskiego w Łucku. Dyplom za największy wynik indywidualny otrzymał uczeń Jarocki Romuald – 146 pkt.

„Z" 1931 r. Nr 26, s. 2.

Święto Sportowe Przysposobienia Wojskowego i Wychowania Fizycznego w Rejowcu

Dzień 26 lipca 1931 r. dzięki staraniom **Komitetu Przysposobienia Wojskowego,** przeznaczony został na **święto sportowe.** Dziwnie jakoś nie pasowali ci młodzi żołnierze, może niezwykłością swych **strzeleckich mundurów,** do ciasnych, brudnych uliczek mizernego miasteczka.

Od godz. 11 odbyło się nabożeństwo. Pięknie wyglądały zwarte szeregi naszych przyszłych obrońców gnące karnie głowy przez Jego Majestatem. Wielkim i wyrazistym zaiste stać się musiał w duszach młodych żołnierzyków podczas nabożeństwa – symbol Boga i Ojczyzny. Po skończeniu nabożeństwa przy dźwiękach orkiestry Straży Ochotniczej cementowni „Firley" **Oddziały** przedefilowały przed Komendą i Komitetem defiladę odbierał **mjr Baczyński.**

Następnym i najdłuższym punktem w programie były **lekkoatletyczne zawody.** Do zawodów stanęło kilka drużyn. Jedną z drużyn była dobrze skompletowana, nowa drużyna przy cementowni, inne zebrane zostały z okolicznych wsi. Rywalizacja była dość duża. Jednak drużyna „Firleyowska"

odniosła prawie kompletne zwycięstwo. Zwycięzców nagrodzono dyplomami i żetonami sportowymi. Uroczystości zakończenia części sportowej dokonał **mjr Baczyński,** który gratulował i dziękował za godną postawę.

Zabawa taneczna kończyła całe święto WF i PW. Roześmiane twarze na wpół wojskowe mundury, kontrastowało odbijając od barwnych i lotnych sukienek kobiecych tworzyły wdzięczny przepojony i drżący radością, śmiechem i werwą widok. Czuć było tężyznę w narodzie polskim.

Zdzisław Mietenbaum . Rejowiec 26 VIII 1931 r. *„Z" 1931 r. Nr 27, s. 4.

K U R S
Przysposobienia Wojskowego i Wychowania Fizycznego
II – Stopnia w Chełmie

Dnia 8 września 1931 r. został uroczyście zakończony **7 dniowy Kurs PW i WF II-stopnia** zorganizowany przy **Komendzie Obwodu 7 pp. Leg.**

Komendantem Kursu był **porucznik Bieniaszkiewicz Powiatowy Komendant PW i WF –** powiatu chełmskiego.

Program Kursu obejmował całokształt **wyszkolenia wojskowego i sportowego:**

a) wyszkolenie bojowe,
b) wyszkolenie strzeleckie,
c) wyszkolenie sportowe POS (Państwowa Odznaka Sportowa).

Ewenementem na tym **Kursie** był start **95 uczniów** tego kursu do **Państwowej Odznaki Sportowej,** w myśl rozporządzenia ***Rady Ministrów i Dekretu Pana Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski Nr 169".*** Jest to pierwsza jaskółka w powiecie chełmskim gdyż Dekret o POS, obowiązuje dopiero od **stycznia 1931 r.**

Państwową Odznakę Sportową zdobyło 34 startujących, którzy odpowiadali wszystkim wymogom sprawności fizycznej sześciu grup:

Odznaczeni:

1 – Jaworski Tadeusz,
2 – Żarek Franciszek,
3 – Gryciuk Franciszek,
4 – Chrzanowski Franciszek,
5 – Szykuła Józef
6 – Miermacz Piotr,
7 – Kusiniec Jan,
8 – Michalski Stanisław,
9 – Marcinkiewicz Zenon,
10 – Juń Erazm,
11 – Chmielewski Stanisław,
12 – Wiśniewski Edward,

13 – Kościelecki Józef,
14 – Zalewski Leszek,
15 – Kieler Jan,
16 – Kramek Czesław,
17 – Papacz Edward,
18 – Dziurzyński Stanisław,
19 – Dąbrowski Seweryn,
20 – Pejm Aleksander,
21 – Kaczyński Ludwik,
22 – Szadura Adam,
23 – Mordacz Tomasz,
24 – Kowalski Bogdan,
25 – Szmit Tadeusz,
26 – Sawicki Herman,
27 – Kupracz Franciszek,
28 – Jagiełło Michał,
29 – Zimmer Bolesław,
30 – Matela Karol,
31 – Potajewicz Jan,
32 – Duch Antoni,
33 – Iwaniszczuk Paweł,
34 – Kubiński Edward.

Uroczyste rozdanie świadectw odbyło się w **świetlicy Kompanijnej Związku Strzeleckiego.** Do absolwentów Kursu przemówił okolicznościowo mjr Baczyński Stanisław Komendant Obwodu PW i WF 7 pp. Leg., który w serdecznych słowach zachęcił wszystkich do dalszej pracy dla WF i PW – już jako **pomocnicy instruktorów** – bo im Polska będzie miała więcej dobrze wyszkolonych wojskowo obywateli, tym mocarstwo będzie silniejsze, poczym wzniósł okrzyk na cześć Pana Prezydenta Rzeczypospolitej i Pierwszego Marszałka Polski.

W imieniu Przewodniczącego Komitetu WF i PW Powiatu Chełm przemówił mgr Dziemski i złożył gratulacje zdobywcom **Państwowej Odznaki Sportowej,** jako pierwszym **pionierom Tego znaku w powiecie chełmskim** w myśl że „w zdrowym ciele – zdrowy duch".

Na zakończenie zebrani w podniosłym nastroju odśpiewali hymn Żołnierski ***„My Pierwsza Brygada".*** ****„Z" 1931 r. Nr 31, s. 5.***

Święto WF i PW w Chełmie

W dniach 3 i 4 października 1931 r. Powiatowy Komitet WF i PW w Chełmie organizuje **Doroczne Święto WF i PW,** które będzie przeglądem sprawności fizycznej i gotowości wojskowej naszej młodzieży zaprawiającej się

w szeregach **WF i PW** do twardej żołnierskiej i obywatelskiej służby dla Ojczyzny Naszej Najjaśniejszej Rzeczypospolitej Polskiej.

Uroczystości WF i PW na które Komitet WF i PW zaprasza całe społeczeństwo miasta Chełma i powiatu chełmskiego odbędą się według następującego programu:

- dnia 3 października: godz. 8.00 (boiska 7 pp. Leg.) –

1) eliminacje zawodników poszczególnych konkurencji w wyczynach jednostkowych;
2) trójbój męski;
3) trójbój żeński;
4) pięciobój;
5) gry drużynowe w siatkówkę i koszykówkę, biegi, skoki, rzuty itd.

- dnia 4 października: godz. 10 – nabożeństwo w kościele na Górce Katedralnej i udział Baonu PW wraz z kompanią chorągwianą 7 pp. Leg.; okolicznościowe przemówienie księdza Warchałowskiego; defilada i odmarsz do koszar; **godz. 13.30 –** zawody jednostkowe-finałowe i zespołowe na boisku 7 pp. Leg.; **godz. 17** rozgrywki mistrzowskich drużyn w siatkówkę i koszykówkę.

Akademia w kinie „Strzelec", rozdanie nagród i dyplomów zawodnikom.

„Z" 1931 r. Nr 33, s. 3.

Festyn Leśny

na rzecz budowy tak bardzo potrzebnego w Chełmie basenu pływackiego, odbędzie się dziś, w niedzielę **5 czerwca 1932 r.** w lesie pod Kumową Doliną. W programie: koncert orkiestry 7 pp. Leg., strzelnica imprezowa z wiatrówki, wyścigi w workach, boks chiński, bicie garnków, wspinanie na słup, rzuty kółek zręczności, poczta francuska, koło szczęścia, hipodrom, tańce ludowe, wyścigi z jajkami i serpentyny. ***„Z" 1932 r. Nr 5, s. 2.***

Doroczne Powiatowe Święto Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego w Chełmie – z udziałem koło 350 zawodników

12 czerwca 1932 r. odbyło się doroczne Powiatowe Święto Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego z urozmaiconym programem. Eliminacja zwodów do święta trwała 2 dni, 10 i 11 czerwca 1932 r.

W dniu uroczystego zakończenia święta, odbyła się msza święta na Górce Katedralnej z okolicznościowym przemówieniem ks. mjr Warchałowskiego, po czym nastąpił przemarsz przed Władzami Cywilnymi, Wojskowymi, Szkolnymi i Przedstawicielami Organizacji.

W uroczystości kościelnej i przemarszu, wzięły udział wszystkie szkoły Powszechne, organizacje wchodzące w skład Związku Obrony Ojczyzny, KPW, wraz z organizacją Strzelecką na czele.

Po południu po godz. 14 nastąpiły zawody finałowe na schludnym i pięknie udekorowanym boisku 7 pp. Leg., przy dźwiękach orkiestry wojskowej.

Ewenementem zawodów był przemarsz zawodników w strojach sportowych wkoło boiska i lekcja gimnastyki Państwowego Nauczycielskiego Seminarium Męskiego prowadzona przez nauczyciela Bolesława Kruczka, żywo oklaskiwana przez tłumnie przybyłą publiczność.

Wyniki zawodów:

bieg 100m... 1m. Sztejnbis – Semi. Nauczy. Męskie – 12s.
2m. Gawroński – Semi. Nauczy. Męskie – 12”3s.
3m. Boduszyński – Pań. Gimnazjum – 12”6s.
bieg 800m…1m. Boduszyński – Pań. Gimnazjum – 2.19”8m.
2m. Gorczyński – Semi. Nauczy. Męskie – 2.21m.
bieg 3000m….1m. Mielniczuk – ZS Chełm – 10.17”6m.
2m. Kulesza – Semi. Nauczy. Męskie – 10.33”8m.
3m. Dziurko – ZS Depułtycze Król. – 10.36”9m.
skok w dal męski...1m. Berezecki – Semi. Nauczy. Męskie – 5.63m.
2m. Gawroński – Semi. Nauczy. Męskie – 5.42m.
3m. Sztejnbis – Semi. Nauczy. Męskie – 5.35m.
skok w dal żeński..1m. Skórówna – Semi. Nauczy. Żeńskie – 3.92m.
2m. Góralówna – Semi. Nauczy. Żeńskie – 3.90m.
3m. Semeniuk – Pań. Gimnazjum – 3.85m.
skok w dal chłop....1m. Socha – Szkoła Piramowicza – 4.24m.
2m. Adamiec – Szkoła Kościuszki – 4.23m.
skok wzwyż męski.1m. Wiącek – Semi. Nauczy. Męskie – 160cm.
2m. Lachman – ZS Chełm – 150cm.
3m. Mrozowski – Semi. Nauczy. Męskie – 150 cm.
skok wzwyż żeński.1m. Semeniuk – Pań. Gimanzjum – 130cm.
2m. Skórówna – Semi. Nauczy. Żeńskie – 120cm.
3m. Dąbrowska – Pań. Gimnazjum – 115 cm.
skok wzwyż chłop.1m. Błażejczyk – Szkoła Staszica – 140cm.
2m. Wysocki – Szkoła Kościuszki – 135cm.
skok o tyczce…….1m. Iwaniec – Pań. Gimnazjum – 275cm.
2m. Gawroński – Semi. Nauczy. Męskie – 275cm.
3m. Maciukiewicz – ZS Chełm – 245cm.
bieg 60m żeński….1m. Mostowska – Pań. Gimnazjum – 9”2s.
2m. Terejówna – Semi. Nauczy. Żeńskie – 9”3s.
3m. Skórówna – Semi. Nauczy. Żeńskie – 9”4s.
bieg 60m chłopcy...1m. Socha – Szkoła Piramowicza – 8”8s.
2m. Wysocki – Szkoła Kościuszki – 8”9s.

oszczep męski……1m. Iwaniuk – Semi. Nauczy. Męskie – 41.10m.
2m. Dąbrowski – ZS Dorohusk – 40.70m.
3m. Mrozowski – Semi. Nauczy. Męskie – 40. 55m.
oszczep żeński…...1m. Świetlicka – Pań. Gimnazjum – 14.50m.
2m. Szymańska – Pań. Gimnazjum – 14.15m.
dysk męski……1m. Wiśniewski – Semi. Nauczy. Męskie – 32.05m.
2m. Mrozowski – Semi. Nauczy. Męskie – 30.65m.
3m. Chmielewski – Pań. Gimnazjum – 29.58m.
dysk żeński……...1m. Kogutowska – Pań. Gimnazjum – 18.85m.
2m. Świetlicka – Pań. Gimnazjum – 18.85m.
rzut granatem…..1m. Dąbrowski – Semi. Nauczy. Męskie – 69m.
2m. Dąbrowski – ZS Dorohusk – 68m.
3m. Mrozowski – Semi. Nauczy. Męskie – 68m.
palantówka……..1m. Sendlak – Szkoła Kościuszki – 63.75m.
2m. Błażejczyk – Szkoła Staszica – 62.60m.

trójbój męski – 1m. Gawroński, 2m., Sztejnbis, 3m. Kostecki – wszyscy Państwowe Seminarium Nauczycielskie Męskie;

trójbój żeński – 1m. Terejówna, 2m. Skórówna, 3m. Góralówna – wszystkie Państwowe Seminarium Nauczycielskie Żeńskie;

trójbój chłopięcy – 1m. Socha Szkoła Piramowicza, 2m. Wysocki Szkoła Kościuszki, 3m. Błażejczyk Szkoła Staszica;

pięciobój męski – 1m. Boduszyński Pań. Gimnazjum, 2m. Wiącek, 3m. Kopczyk Semi. Nauczy. Męskie;

Siatkówka męska Seminarium : Gimnazjum 29 : 21, nagroda puchar przechodni zdobyło Seminarium.

Siatkówka żeńska Seminarium : Gimnazjum 20 : 22, nagrodę puchar przechodni dobyło Gimnazjum.

Siatkówka chłopców – puchar zdobyła Szkoła Staszica 29:20.

Koszykówka męska Seminarium : ZS Dorohusk 8:3, nagroda puchar przechodni zdobyło Seminarium.

Przeciąganie liny i sztafeta 4x100m – zwyciężyło Seminarium Męskie.

Sztafeta 4x60m żeńską – zwyciężyło Gimnazjum.

Sztafeta 4x60m chłopcy – zwyciężyła Szkoła Powszechna Kościuszki.

Strzelectwo :

- **Mistrzem Powiatu** za najlepsze wyniki w **strzelaniu** na rok **1931\1932** osiągnęło **Państwowe Gimnazjum im. Stefana Czarnieckiego w Chełmie** – nagroda przechodnia.

- **Vice Mistrzem Powiatu** na rok **1931\1932** został zespół **Państwowego Seminarium Nauczycielskiego Męskiego w Chełmie.**

- **Mistrzem w strzelaniu Związku Strzeleckiego w powiecie** na rok **1931\1932** został zespół **Związku Strzeleckiego Chełm** osiągając **298 pkt.**

- **Vice Mistrzem** został zespół **Związku Strzeleckiego Depułtycze Królewskie** osiągając **294 pkt.**

- **Mistrzem Hufców Szkolnych** na rok **1932|33 został zespół Państwowego Seminarium Nauczycielskiego Męskiego w Chełmie** osiągając **783 pkt. na 100 możliwych.**

- **Vice Mistrzem** został zespół **Państwowej Szkoły Rzemieślniczej w Chełmie** osiągając **774 pkt. na 100 możliwych.**

- **Odznaki strzeleckie klasy II i III** zdobyło na rok **1932\1933 – 78 członków PW.**

- **Państwową Odznakę Sportową** zdobyło w powiecie i na miejscu **częściowo 146, całkowicie 62 członków PW.**

Na zakończenie zawodów przemówił płk Stanisław Dąbek opiekun terytorialny organizacji **PW 7 Obwodu** przy bogato zastawionym stołem z nagrodami – po czym starosta Bronisław Bagiński rozdał nagrody zawodnikom i zawodniczkom.

Nad prawidłowym funkcjonowaniem zawodów opiekę sprawowali: por Bieniaszkiewicz Powiatowy Komendant PW oraz Powiatowy Związku Strzeleckiego Edward Plessner, Kompanijny Związku Strzeleckiego Ostrowski, por Kruczek, st. sierż. Nowicki i inni. ***„Z" 1932 r. Nr 6, s. 2.***

Plenum posiedzenia Powiatowego Komitetu WF i PW w Chełmie

Dnia 18 lipca 1933 r. odbyło się w Sali Starostwa plenum posiedzenia **Powiatowego Komitetu WF i PW.** Omawiano sprawy ogólno-informacyjne w zakresie prac **WF i PW** w powiecie chełmskim. Przewodniczył zastępca starosty T. Illukiewicz, sprawy administracyjne i dział **budowy pływalni** referował referent W. Ornatowski, sprawy **WF i PW** omawiał por S. Bieniaszkiewicz, sprawy finansowe dyr. S. Rubinson.

Ustalono, że wyniki prac WF i PW są zadawalające, a w porównaniu do lat ubiegłych bardzo dobre. Pod względem wyników wyszkolenia powiat chełmski zajął w ogólnej klasyfikacji na terenie DOK II i województwie **I miejsce.** W związku z tym przewodniczący postawił wniosek, ażeby wyrazić uznanie i podziękowanie za prace **WF i PW** komendantowi powiatowemu S. Bieniaszkiewiczowi oraz kadrze instruktorskiej PW zawodowej i honorowej. Wniosek jednogłośnie przyjęto.

Sekretarz Sejmiku L. Szelążek omawiał sprawy subsydiów dla komórek organizacyjnych **WF**, szczególnie przy budowie **boisk sportowych i strzelnic małokalibrowych.**

Plenum Komitetu zakreśliło plan działania dla prac **WF i PW** na najbliższą przyszłość zgodnie z rozporządzeniem Wojewódzkiego Komitetu WF i PW. ***„KN" 1933 r. Nr 13, s. 1.***

Zawody hokejowe w Chełmie

Staraniem Komitetu WF i PW zostaną zorganizowane łyżwiarskie zawody **„Hockey”** na basenie pływackim **WF i PW** jeszcze w **lutym 1934 r.**

W zawodach wezmą udział 2-drużyny Wołyńskie, które zademonstrują ten arcyciekawy sport zimowy, a następnie rozegrają zawody z drużynami szkół średnich Seminarium i Gimnazjum z Chełma. W sprawach związanych z zawodami odpowiedzialni: nauczyciel Bolesław Kruczek-(Wirski) i Powiatowy Komendant PW por. Bieniaszkiewicz. ***„KN” 1933 r. Nr 8, s. 2.***

Zmiana na stanowisku Komendanta Powiatowego Przysposobienia Wojskowego i Wychowania Fizycznego

Na skutek zarządzenia Ministra Spraw Wojskowych nastąpiła zmiana na stanowisku **Komendanta Powiatowego PW i WF – w Chełmie.**

Funkcje te obejmuje **w kwietniu 1934 r. por. Stefan Kozdrój** z 7 pp. Leg., który ukończył **specjalny kurs przygotowawczy PW.**

Dotychczasowy komendant powiatowy PW por. St. Bieniaszkiewicz wraca do 7 pp. Leg. na stanowisko dowódcy kompanii, zachowując swą dodatkową funkcję pomocnika wojewódzkiego opiekuna legionowego dla załatwiania wszystkich spraw z zakresu opieki społecznej, szczególnie zaś bezrobocia wśród byłych legionistów.

Porucznik St. Bieniaszkiewicz położył wielkie zasługi dla rozwoju wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego w powiecie. Między innymi zainicjował i w znacznej mierze przeprowadził osobiście szerszą organizację obchodów państwowych i narodowych. **** „KN” 1934 r. Nr 16, s.3***

Nauka pływania i sport kajakowy – maj 1934 r.

Pragnąc umożliwić wielu osobom z pośród społeczeństwa Chełmskiego naukę pływania oraz dać możliwość rozwoju sportu wodnego, Oddział LMK w Chełmie przystąpił do zorganizowania kursów: pływania i pływania kajakiem.

Oba te kursy odbywać się będą w **pływalni PW i WF w Chełmie.** Kurs trwa 12 dni. Opłata dla członków LMK, **członków WF i PW** oraz młodzieży szkolnej wynosi 1 zł. 50 gr., dla nie członków 3 zł. Uzyskane opłaty zyski przeznaczone będą dla LMK i **WF i PW** w Chełmie oraz dla instruktorów.

**** „KN” 1934 r. Nr 21, s.2***

Za pracę PW i WF

W 3-tygodniu marca 1936 r. nastąpiło uroczyste wręczenie odznak komendanckich PW Hannie Wunderlichowej kierowniczce Pracy Kobiet ZS w Chełmie, dyr. S. Rubinsonowi oraz Aleksandrowi Wojnickiemu, przyznanych wymienionym przez **Państwowy Urząd Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego w Warszawie.** Jest to odznaka honorowa dla osób, które długoletnią pracą bezinteresowną położyły zasługi w pracy Przysposobienia Wojskowego.

Odznaczenie w dniu 19 marca 1936 r.

Odznaczeni zostali w Chełmie: 1) Złotym Krzyżem Zasługi – mjr lek. Zdzisław Neyman z 2 szpitala Okręgowego w Chełmie, 2) Srebrnym Krzyżem Zasługi – kpt. Edward Wunderlich Obwodowy Komendant PW i WF w Chełmie oraz dyrektor S. Rubinson, znany z długoletniej pracy społecznej na polu wychowania fizycznego. **** „KN" 1936 r. Nr 10, s.4***

WYTYCZNE KOMENDANTA POWIATU PW i WF W CHEŁMIE

Dla wszystkich organizacji do przeprowadzenia prób o **Państwową Odznakę Sportową (POS)** – wyciąg z wytycznych **Państwowego Urzędu WF i PW** w **Warszawie z maja 1935 i 1936 r. :**

1 – POS jest sprawdzianem wszechstronnego uprawiania ćwiczeń fizycznych, dlatego też dążeniem każdego klubu i stowarzyszenia wychowania fizycznego powinno być, aby wszyscy członkowie posiadali tę zaszczytną odznakę. Nowy regulamin POS, będący w opracowaniu, przewiduje trzy rodzaje odznaki :

A) odznakę wysokiej sprawności fizycznej o którą się powinni ubiegać zawodnicy klubów sportowych;

B) odznakę przeciętnej sprawności dla szerokich mas;

C) dla młodzieży od lat 12 ***(w przyszłości zawodnik który nie będzie posiadał POS, nie będzie mógł startować w zawodach sportowych).***

2 – Do czasu ukazania się nowego regulaminu obowiązuje regulamin z **1932 r.,** przy czym w akcji rozpowszechniania **POS** i przy przeprowadzania prób o **POS** należy przestrzegać następujących zasad :

A) Zwrócić większą uwagę na stronę wychowawczo-społeczną odznaki **POS,** która powinna przyzwyczajać ogół obywateli do szanowania przepisów i do sumiennego i bezwzględnego podporządkowania się postanowieniom regulaminu odznaki. Należy to do obowiązków organizacji i stowarzyszeń, które powinny dążyć do tego, aby ich członkowie wyrabiali się na jednostki

wartościowe, przestrzegające w życiu codziennym w pracy zawodowej i społeczno-sportowej zasad etycznego i moralnego postępowania;

B) O **POS** mogą się ubiegać tylko ci którzy faktycznie uprawiają ćwiczenia fizyczne i sporty. Jako najniższą normę ćwiczeń przygotowawczych PU WF i PW ustalił odbycie przynajmniej 12-godzinnych ćwiczeń zaprawy ogólnej w okresie 4-12 tygodni. Zaprawę prowadzi organizujący próbę, Organizacja lub stowarzyszenie posiadająca instruktora lub przodownika wychowania fizycznego-ćwiczeń ruchowych lub poszczególnych gałęzi sportu, uprawnionego do prowadzenia ćwiczeń. Okręgowe i miejskie ośrodki WF, instruktorzy-nauczyciele wychowania fizycznego. Do próby stawać można najpóźniej w miesiąc po ukończeniu zaprawy, w przeciwnym razie zaprawę należy powtórzyć. Nie wolno dopuszczać do prób o **POS,** kandydatów którzy nie odbyli zaprawy do POS, względnie nie mogli się wykazać wiarogodnym zaświadczeniem o odbyciu zaprawy.

C) Ubieganie się o odznakę jest dobrowolne i nie może być stosowany żaden przymus, wynikający z ambicji zwiększenia tą drogą ilości zdobytych **POS,** przez organizację, powiat i gminę. Należy natomiast rozwijać silną propagandę odznaki oraz stwarzać jak najlepsze warunki do zaprawy i stawanie do prób.

D) Wszelkie próby o odznakę **POS** przeprowadzać przy udziale Komisji ***(przewodniczący oraz członkowie fachowi z odpowiednich dziedzin sportu)***, której kwalifikacje moralne i fachowe dają pełną gwarancję, że próby będą przeprowadzone sumiennie i zgodnie z przepisami. Podpis Przewodniczącego Komisji próby odpowiada za prawidłowość danych w protokóle. Fachowi członkowie Komisji mogą przeprowadzać próby tylko w tych ćwiczeniach, które są objęte zakresem ich fachowych wiadomości. Nie wolno przeprowadzać próby pojedynczym członkom Komisji bez udziału innych członków. Jako fachowych członków Komisji prób można powoływać: kierownika WF w pułku, nauczyciela ćwiczeń cielesnych w szkołach, oficera lub podoficera zawodowego przydzielonego do PW, oficera rezerwy pracującego w PW, absolwentów kursów WF, powiatowych referentów sportowych stowarzyszeń, instruktorki WF kobiet, instruktorki PW kobiet, absolwentów-(tki) Centralnego Instytutu Wychowania Fizycznego i państwowych kursów WF, absolwentów WF, w okręgowych ośrodkach WF i WF kobiet w ćwiczeniach objętych programem kursu, trenerów, przodowników i sędziów Związków Sportowych w zakresie ćwiczeń objętych działalnością Związku, inne osoby, posiadające egzamin fachowego członka Komisji próby złożony w Okręgowym Ośrodku WF w ćwiczeniach objętych egzaminem.

E) Nie wolno dopuszczać do próby kandydatów wbrew orzeczeniom lekarza. Lekarz może dopuścić do próby o odznakę **POS** bez badania: żołnierzy służby czynnej kat. „A", uczniów i uczennice uznanych przez lekarza szkolnego za zdolnych do uprawiania ćwiczeń fizycznych, członków i członkinie stowarzyszeń PW uznanych przez lekarza za zdolnych do odbywania ćwiczeń

objętych programem PW, kandydatów z dodatnimi wynikami badań poradni sportowo-lekarskiej. Wszystkie w\w osoby mogą stawać do próby bez ponownego badania przed próbą sprawności, jeżeli ostatnie badanie lekarskie było przeprowadzone w okresie zaprawy przed próbą o **POS.**

3 – Upoważnieni do przeprowadzenia całkowitych prób o odznakę **POS** przez PU WF i PW na terenie powiatu Chełm są:

- **Związek Strzelecki Komenda Powiatu Chełm,**
- **Kolejowe PW Ognisko Chełm,**
- **Kolejowe PW Ognisko Rejowiec,**
- **Zarząd Oddziału Powiatowego Związku Straży Pożarnej Chełm,**
- **Komenda Lokalna OPK do OK Chełm (tylko dla kobiet).**

4 – Zgłoszenie o przeprowadzenie próby o POS należy zgłaszać do Powiatowego Komitetu PW i WF w Chełmie – Starostwo.

5 – Kontrolę nad przeprowadzeniem prób o **POS** sprawuje delegat Kierownik Okręgowego Urzędu WF i PW kpt. Edward Wunderlich Komendant Obwodu PW 7 pp. Leg., który jest każdorazowo powiadamiany przez przewodniczącego Powiatowego Komitetu o terminie i miejscu próby.

6 – Szczegółowe przepisy o przeprowadzeniu prób na odznakę **POS** przewiduje regulamin **POS z 1932 r.**

7 – Nagrody za największą ilość **POS** nie będą przyznawane. Przewiduje się przyznawanie dyplomów honorowych dla stowarzyszeń, organizacji klubów sportowych i Zarządów Gmin za akcję w rozpowszechnianiu **POS.**

8 – Kluby sportowe i ich sekcje winne być prowadzone i kierowane przez fachowców, ludzi moralnie wysoko stojących. Kierownicy sekcji winni rekrutować się to z osób posiadających ukończone kursy z zakresu danej gałęzi sportu, bądź z byłych czynnych zawodników. Każdy klub lub stowarzyszenie WF powinno posiadać przeszkolonego przynajmniej przodownika w danym sporcie. Kluby winny rejestrować się poza swoimi Związkami Sportowymi w Komendzie Powiatowej PW, dla nawiązania kontaktu podając skład osobowy Zarządu, sekcji, liczebność sekcji, nazwiska i przygotowanie fachowe kierowników sekcji względnie trenerów i warunki materialne, lokalowe, sprzęt i dochody.

9 – Opieka lekarska. Wszyscy czynni zawodnicy winni posiadać kartę badania lekarskiego bez której nie będą dopuszczeni do zawodów. Dążeniem klubów winno być posiadanie własnego lekarza klubowego. Po kartę badań należy się zgłosić do sekretarza Powiatowego Komitetu WF i PW (Starostwo-Referat, Wojsko).

10 – Zawodnicy, ubiór i ceremoniał. Ze względów estetycznych należy dążyć do ujednolicenia strojów sportowych zawodników biorących udział w zawodach i uroczystościach. Formę pozdrowień zawodników na boiskach PU WF i PW zarządzić: wszelkie imprezy zapoczątkować powitaniem publiczności przez zawodników. Jako formę pozdrowienia ustalono – wbieganie drużyn rzędem na boisko, ustawienie drużyny na środku boiska naprzeciw trybun

(miejsca honorowego), przyjęcie postawy zasadniczej i trzykrotnie okrzyk cześć, ewentualnie powtórzenie okrzyku po zamianie frontu. Na zakończenie obowiązuje pożegnanie drużyny trzykrotnym okrzykiem cześć w dowolnym ugrupowaniu. Granie hymnu państwowego dozwolone jest tylko na zawodach międzypaństwowych i mistrzostwach Polski. Należy zwrócić uwagę na sportowe zachowanie się zawodników przy wszelkiego rodzaju zawodach.

11 – Opłaty. Wstęp na zawody dla celów propagandowych dla młodzieży szkolnej, bezrobotnych winien być minimalny.

Podpisał Komendant Powiatu PW i WF ppor. Adam Cimek
Chełm 20 lipiec 1936 r. ***APLOCH, akta m. Chełma.***

Bieg Narodowy na przełaj

3 maja 1936 r. odbył się w Chełmie bieg na przełaj zorganizowany przez tutejszą komendę **Przysposobienia Wojskowego i Wychowania Fizycznego.** Do biegu zapisali się członkowie klubów sportowych i niestowarzyszeni biegacze. Do czołowych biegaczy zaliczyć można, Liperta z Państwowego Seminarium Nauczycielskiego Męskiego, legionistę Mielniczuka z 7 pp. Leg. kanoniera Sawickiego z 2 pac., i strzelca Tyszkę ze Związku Strzeleckiego.

Godz. 16, losowanie numerów, defilada przed gen. Smorawińskim i starostą powiatowym E. Woronowiczem, odczytanie regulaminu biegu i pada strzał startera – zawodnicy ruszyli – ***(na finiszu Lipert wyprzedza Mielniczuka i jako pierwszy zrywa taśmę) c***zas zwycięscy 8.30 min.

Jury sędziowskie pod przewodnictwem komendanta Pawłowskiego dopatruje się wykroczenia regulaminowego u Liperta, który niewłaściwie wyminął zawodników i dyskwalifikuje go.

Nagrody przyznano według zajętych miejsc:
1 – legionista Mielniczuk 7 pp. Leg.
2 – kanonier Sawicki 2 pac.
3 – strzelec Tyszka Związek Strzelecki
4 – strzelec Weba Związek Strzelecki
5 – szeregowiec Kocot Szpital Okręgowy
6 – legionista Wiewióra 7 pp. Leg. **** „KN" 1936 r. Nr 18, s.4***

Powszechne Letnie Zawody Strzeleckie

„Celne oko, pewna dłoń a w niej karabin, są najlepszą gwarancją nienaruszalności granic Państwa i zapewnienia Pokoju".

Powiatowy Komitet Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego z Komendą Powiatowego Związku Strzeleckiego w Chełmie – organizuje pod patronatem Pana Starosty Powiatowego Edwarda Woronowicza i Pana Dowódcy 7 pp. Leg. płk Władysława Muzyki.

„Celne oko, pewna dłoń a w niej karabin, są najlepszą gwarancją nienaruszalności granic Państwa i zapewnienia pokoju“

POWIATOWY

Komitet WF. i PW. z Komendą Powiatu ZW. Strzel.

W CHEŁMIE

organizuje pod protektoratem Pana Starosty Pow. E. Woronowicza i Pana Dowódcy 7 p. p. Leg. płk. Muzyki Władysława

POWSZECHNE LETNIE ZAWODY STRZELECKIE

POD HASŁEM

DZIESIĘĆ STRZAŁÓW KU CHWALE OJCZYZNY

Termin i miejsce zawodów:

Zawody odbędą się od 17 czerwca 1938 r. do 17 lipca 1938 r. na strzelnicach 7 p. p. Leg. K. P. W. i Państw. Gimn. im. Czarnieckiego. Otwarcie zawodów w dniu 13. VI. 38 r. o godz. 9 rano na strzelnicy Państw. Gimnazjum ul. Gimnazjalna.

Zawody będą się odbywać codziennie od godz. 8-17-ej w niedzielę i święta od 12-18 na strzelnicach K. P. W. i Państw. Gimnazjum, w których uczestniczyć mogą wszystkie osoby. Amunicja i broń na miejscu, z tymże koszt 10 strzałów wraz z dyplomem uznania wynosi 45 gr. Jednocześnie strzelający uzyskują O.S. po spełnieniu warunków

A więc Obywatele! Spieszmy masowo na strzelnicę, zdobywać „Odznakę Strzelecką.“ – Niech nie zabraknie nikogo – ani kobiet, – ani mężczyzn, starych ani maluczkich, – niech każdy zdobędzie O. S. ten widoczny znak niech będzie symbolem że gotów jest zawsze do obronności Ojczyzny.

Komendant Pow. Z. S.
(-) Władysław Jankowski
Kmp. Z. S.

Powszechne Letnie Zawody Strzeleckie
pod hasłem
„Dziesięć Strzałów Ku Chwale Ojczyzny”

Termin i miejsce zawodów: zawody odbędą się w dniach **17 czerwiec – 17 lipiec 1938 r.** na strzelnicach 7 pp. Leg., KPW, i Państwowego Gimnazjum im. Czarnieckiego. Otwarcie zawodów w dniu 17 czerwca 1938 r. o godz. 9 na strzelnicy Państwowego Gimnazjum ul. Gimnazjalna.

Zawody będą się odbywać codziennie w godz. 8 – 17, a w niedzielę i święta w godz. 12 – 18 na strzelnicy KPW i Gimnazjum w których uczestniczyć mogą wszystkie osoby. Amunicja i broń na miejscu, w tym że koszt 10 strzałów wraz z dyplomem uznania wynosi 45 gr. **Jednocześnie** strzelający uzyskują Odznakę Strzelecką po spełnieniu warunków.

A więc Obywatele ! Śpieszmy masowo na strzelnicę, zdobywać „Odznakę Strzelecką” – Niech nie zabraknie nikogo – ani kobiet, ani mężczyzn, starych ani maluczkich, – niech każdy zdobędzie Odznakę Strzelecką, ten widomy znak niech będzie symbolem, że gotowi jesteśmy zawsze do obrony naszej Ojczyzny.

Komendant Powiatowy ZS Władysław Jankowski KPM ZS

**** „KN” 1938 r. Nr 18, s.4***

Powiatowe Przysposobienie Wojskowe Kobiet

W związku z przygotowaniem kobiet do obrony kraju **Komenda Powiatowa Organizacji Przysposobienia Wojskowego Kobiet** organizuje w **maju 1939 r.** kursy 30-godzinne: ratowniczo sanitarny masowego gotowania, obrony przeciwgazowej i przeciwlotniczej łączności oraz zespoły ćwiczące organizacji przysposobienia wojskowego kobiet. Zapisy na kursy przyjmuje **Komendantka Powiatowa Przysposobienia Wojskowego Kobiet, Komenda Powiatowa PW przy ul. Lubelskiej 1.** **** „KN” 1939 r. Nr 19, s.2.***

Zabawa PW i WF

23 lipca 1939 r. Rodzina Rezerwistów w Chełmie urządza na pływalni **PW i WF** zabawę taneczną – dochód na biedne rodziny rezerwistów.

**** „KN” 1939 r. Nr 30, s.2.***

Zdjęcia i afisze:

Sportowcy SKS „Zdrów” przy Państwowym Nauczycielskim Seminarium Męskim w Chełmie. Siedzi i trzyma kapelusz – Bolesław Zygmunt Kruczek-Wirski.

Bolesław Zygmunt Kruczek-Wirski – z zawodniczkami SKS „Zdrów” z Seminarium Żeńskiego.

Zawodnicy SKS „Zdrów”.

Dziewczęta zawodniczki UKS „Czarniecczycy” przy Państwowym Gimnazjum im. S. Czarnieckiego w Chełmie.

Kazimierz P. Janczykowski z reprezentacją Gimnazjum.

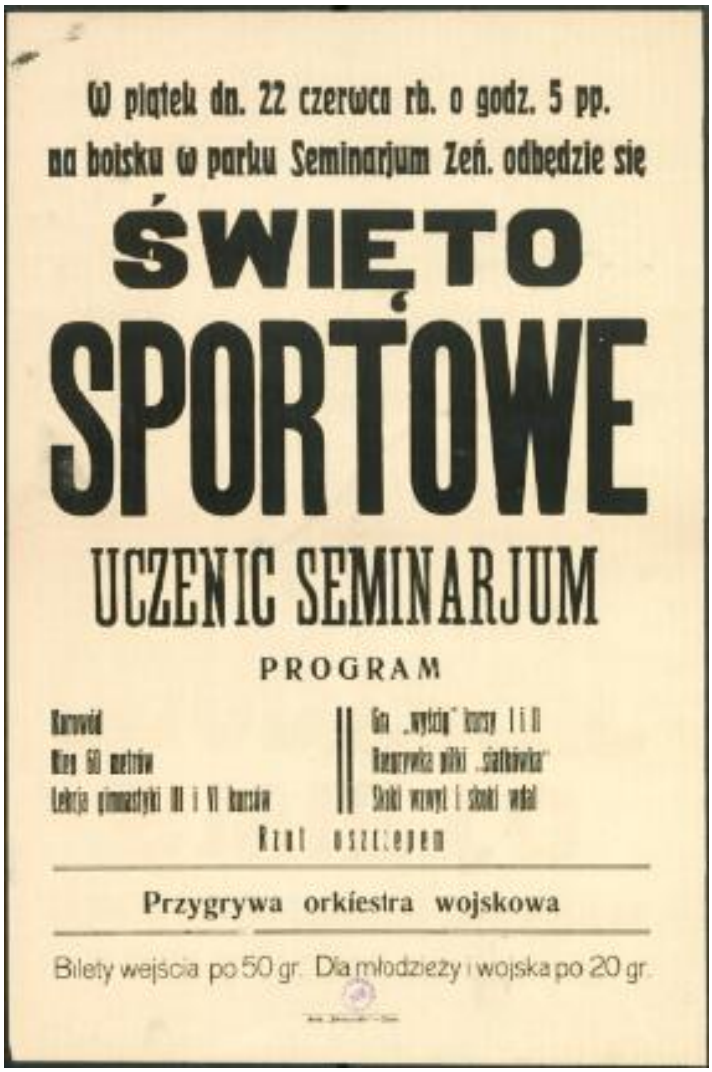

W piątek dn. 22 czerwca rb. o godz. 5 pp.
na boisku w parku Seminarjum Żeń. odbędzie się

ŚWIĘTO SPORTOWE

UCZENIC SEMINARJUM

PROGRAM

Korowód
Bieg 60 metrów
Lekcja gimnastyki III i VI kursów

Gra „wyścig" kursy I i II
Rozgrywka piłki „siatkówka"
Skoki wzwyż i skoki wdal

Rzut oszczepem

Przygrywa orkiestra wojskowa

Bilety wejścia po 50 gr. Dla młodzieży i wojska po 20 gr.

MŁODZIEŻ SZKOLNA NA WIEŚ!!!

KOŁO RODZICIELSKIE

PRZY PANSTWOWEM SEMINARJUM NAUCZ. ŻEŃSKIEM
urządza w dniu 6 czerwca 1926 roku (niedziela)
W OGRODZIE MIEJSKIM

WIELKI FESTYN

Z NADER UROZMAICONYM PROGRAMEM

1) Loterja fantowa
2) Losy szczęścia
3) Poczta francuska
4) Koncert Radja
5) Wybór imienia dla lalki
6) Konkurs piękności pań i t. d. i t. d.

UWAGA: [illegible]

POCZĄTEK O GODZ. 3-EJ POPOŁUDNIU.

CENY MIEJSC: dla dorosłych 50 gr., dla dzieci i wojskowych 30 gr.

Całkowity dochód przeznacza się na kolonje letnie dla niezamożnej młodzieży Państwowego Seminarjum Nauczycielskiego Żeńskiego w Chełmie.

ZARZĄD

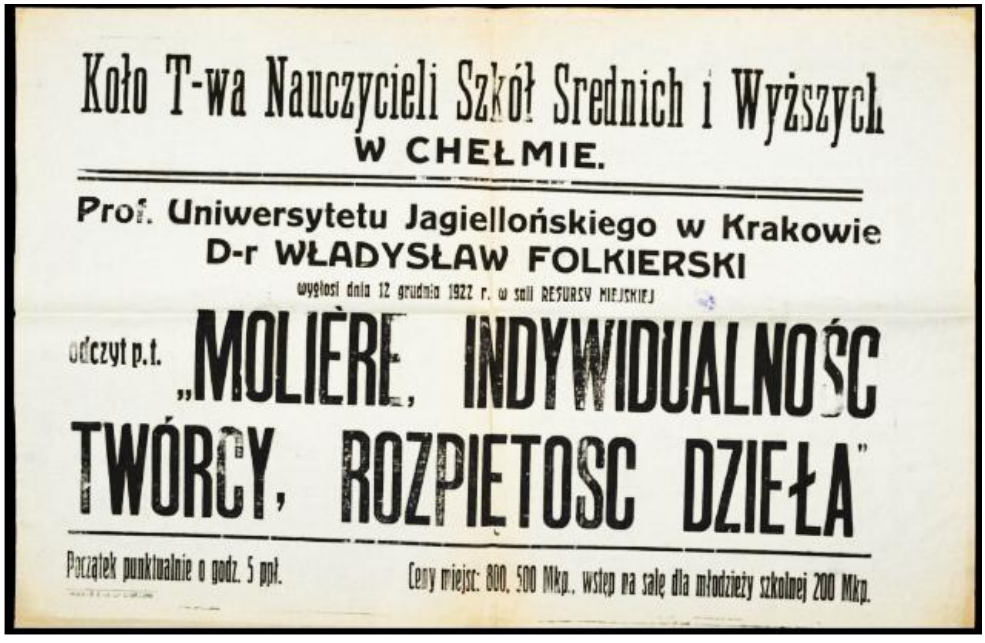

Koło T-wa Nauczycieli Szkół Srednich i Wyższych
W CHEŁMIE.

Prof. Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie
D-r WŁADYSŁAW FOLKIERSKI
wygłosi dnia 12 grudnia 1922 r. w sali RESURSY MIEJSKIEJ

odczyt p.t. „MOLIÈRE, INDYWIDUALNOŚC TWÓRCY, ROZPIĘTOSC DZIEŁA"

Początek punktualnie o godz. 5 ppł.

Ceny miejsc: 800, 500 Mkp., wstęp na salę dla młodzieży szkolnej 200 Mkp.

Bibliografia:

Archiwum Państwowe – APLOCH:
1 – akta m. Chełma
2 – akta Starostwa Powiatowego

Archiwa Prywatne:
1 – K. P. Janczykowski. Archiwum prywatne. ***(dzieje Chełma – ziemi chełmskiej) min. dzieje Sokoła, WF i PW w Chełmie i w terenie.***
2 – Jan Grzela. Archiwum rodzinne – ***moja działalność min. w chełmskim Sokole w latach międzywojennych.***
3 – Czesław Mołdachowski. Archiwum rodzinne – ***moja działalność w chełmskim Sokole.***

Prasa:
1 – „Zwierciadło" 1923-1932
2 – „Kronika Nadbużańska" 1933-1939

Opracowania
1 – W. Lipoński. ***Humanistyczna Encyklopedia Sportu.*** **Warszawa 1987. s. 308 – 309.**
2 – Księga Pamiątkowa Czarniecczyków – W dwudziestą rocznicę 1915 – 1935. Chełm 1935.
3 – R. Kucha. ***Rządowe gimnazjum dla dziewcząt w Chełmie w latach 1866 – 1915.*** **s.**

Zdjęcia: ze zbiorów Kazimierza P. Janczykowskiego

Afisze: ze zbiorów Biblioteki Narodowej

Program Obchodu Uroczystości 3 Maja w Chełmie.

1. w sobotę, o godz. 9 wiecz. **Capstrzyk** Muzyki Wojskowej 7 p.p. Leg. po ulicach miasta

2. w niedzielę: a) o godzinie 6 rano **Pobudka**

b) o godzinie 9 rano **Uroczysta Msza św.** na Górce Katedralnej z kazaniem ks. Zdzichowskiego. Po nabożeństwie przemówienie Starosty Chełmskiego, p. B. Miedzybłockiego. Równocześnie o godz. 9-ej rano odbędą się Uroczyste Nabożeństwa w Cerkwi i Synagodze.

3. **Defilada Wojsk Garnizonu Chełmskiego przy Ogrodzie Miejskim.**

4. o godz. 2 po poł. **Rewja Przysp. Wojsk.** przy współudziale 7 pp. Leg. i 2 p.a.c. na błoniach miejsk.

5. o godz. 5 po poł. **Zabawa Ludowa** w Ogrodzie Miejsk. z atrakcjami (Radjo-Koncert, Orkiestra, Strzelanie do celu i wiele in. niesp.)

6. o godz. 9 wiecz. w sali Polskiego Klubu Społecznego **Koncert** Tow. śpiewaczego „LUTNIA" z Lublina przy współudziale znakomitego skrzypka **Wacława Grudzińskiego** dyr. Tow. Muz. w Lublinie.

KOMITET.

1925/18/1